

Yaşadıkça. Eğitim

MART/NİSAN 1992
SAYI 21
8000 TL (KDV DAHİL)

Baba-Çocuk İliş
iyileştiren S

Gizli Okumaz-Yazm
Diş Teli Neden G

stırma Eğitiminin Ödev
Teori/Uy

ÖZEL KÜLTÜR ANA OKULU

Kültür için yeni bir şans...

ÖZEL KÜLTÜR KOLEJİ ANA OKULU

HAZNEDAR, BAHÇELİEVLER Tel: 554 66 51 / 584 17 13

ÖZEL KÜLTÜR ANAOKULU

HAZNEDAR,
ŞEVKET DAĞ SOK., NO: 16
BAHÇELİEVLER/İST.
TEL: 554 66 51 - 584 17 13

ÖZEL KÜLTÜR İLKOKULU

İNCİRLİ YOLBAŞI SOK.,
BAKIRKÖY/İST.
TEL: 583 97 36 - 583 86 19
583 64 17 - 561 26 63/64

ÖZEL KÜLTÜR LİSESİ

ATAKÖY 9.-10. KISIM
ATAKÖY/İST.
TEL: 559 04 88 - 559 04 94
559 43 94 - 560 01 18
560 00 63

YAYINCIDAN OKURA

Değerli Okuyucularımız,

Hızlı bir değişim sürecinin yaşandığı dünyamızda , insana olan ilgi, gerek bireysel düzeyde, gerekse grup veya toplumsal düzeyde giderek artmaktadır. Bir yandan insan bir organizma olarak fizyolojik yönden daha iyi tanınmakta ve bilinmeyen özellikleri keşfedilmeye çalışılmakta. Diğer yandan, insanın sosyal ve toplumsal yönüne ilişkin araştırmalar, büyük bir hızla devam etmektedir. İnsanın sosyal ve toplumsal yönüne ilişkin araştırmalarda çıkan veriler, günümüzde insanların çok hızlı bir değişim süreci ve bu değişime uyum çabası ile karşı karşıya bulduklarını ortaya koymuştur. Araştırma sonuçlarıyla ortaya koyulan diğer bir gerçek de değişime ve gelişime uyum sürecinde rol oynayan en önemli etkenin **eğitim olduğudur. Bütün bu araştırma sonuçları, bu uyum sürecinde , örgün eğitim kadar yaygın eğitimin de önemini artırmıştır. İşte bu nedenle, Yaşadıkça Eğitim Dergisi olarak yıllardır yetişkinlerin eğitimi ve özellikle, anne-baba ve öğretmenlerin kendilerini geliştirmelerine katkıda bulunmaya çalışıyoruz. Siz değerli okuyucularımızdan aldığımız güç, her yeni sayıda, en iyiyeye ulaşma yolundaki çabamızın sürekliliğini sağlamaktadır.**

Nitekim bu sayımızda da Doç. Dr. Mine Mangır ve Araş. Gör. Yaşare Aktaş'ın, yalnız babaların değil herkesin ilgisini çekeceğini umduğumuz **Baba-Çocuk İlişkisi; Doç. Dr. Firdevs Güneş'in, ülkemizin ön önemli sorunlarından birisi olan ve yetişkinler arasında sıklıkla rastlanan **Gizli Okumaz-Yazmazlık** başlıklı yazıları yer almaktadır. Ayrıca, **Araştırma Eğitiminin Ödevlere Etkisi** konulu Yard. Doç. Dr. Ali Temel'in yazısı, ülkemizde araştırmacı bireylerin yetiştirilmesi konusunun önemini ortaya koymaktadır. Bu sayımızda yer alan **İyileştiren Sevgi, Dış Teli Neden Gerekir?** başlıklı yazılar ile **Bir Sorunumuz Var ve Eğitimde Teoriden Uygulamaya** köşelerimiz de heptimiz için yararlı bilgiler içermektedir.**

Saygılarımızla.

Sahibi Kültür Hizmetleri A. Ş. Adına Fahrettin AKINGÜÇ	Bu sayıya katkıda bulunanlar Buket ÇAMLIGÜNEY Armağan KÖSEOĞLU	Fotoğraflar Temel YİRMİBEŞ
Genel Yayın Koordinatörü Ömür CANDAS	Ofset Hazırlık YA/BA YAYINLARI	Yapım - Yönetim YA/BA YAYINLARI Eski Londra Asfaltı ,19 Şirinevler - İSTANBUL Tel : 560 33 28-560 30 48 Faks: 560 32 13
Yazı İşleri Müdürü Bahar AKINGÜÇ	Film ve Renk Ayrımı FILMON	Abone Koşulları Yıllık (6 sayı) 40 000 TL Abone ücretleri için : Yapı Kredi Bankası Bakırköy Şubesi H.No: 2888 Yaşadıkça Eğitim ya da Posta Çeki H. No: 475 009
Yayın Yönetmeni İlhami FINDIKÇI	Baskı ve Cilt Hürriyet Ofset Matbaacılık ve Gazetecilik AŞ. Halkalı - İSTANBUL	
Yayın Yardımcısı Gülşay DOKUZOĞUZ		
Teknik Yönetmen Kudret GÜVENÇ		

İÇİNDEKİLER

Baba-Çocuk İlişkisi

5

Doç. Dr. Mine MANGIR

Araş. Gör. Yaşare AKTAŞ

Günümüzde, çocuğun bakım ve gelişiminde babaya da büyük görev ve sorumluluklar yüklenmiştir.

İyileştiren Sevgi

8

Evelyn Siltén BASSOFF

Sadece inandığımız bir dostun bile bize güvenmesi, fikirlerimize, düşüncelerimize, duygularımıza ve sevgilerimize saygı duyması, kendimize olan güvenimizi artırır.

Gizli Okumaz - Yazmazlık

13

Doç. Dr. Firdevs GÜNEŞ

Gizli okumaz-yazmazlık, okumaz-yazmazlığın özel bir biçimidir ve yetişkinler arasında yaygındır.

Bir Sorunumuz Var

17

Diş Teli Neden Gerekir ?

19

Son zamanlarda, çocukların diş telli takması yaygınlaştı.

Sözsüz Anlatım

22

Rebecca Shahmoon SHANOK

Kimi bakışlar kolay okunur. Kimi zaman da incinmeyi önlemek için sözle açıklanmaları gerekir.

Araştırma Eğitiminin Ödevlere Etkisi

23

Yard. Doç. Dr. Ali TEMEL

Türk Milli Eğitim Temel Kanunu'nda, Türk milletinin bütün fertlerinin hür ve bilimsel düşünme gücüne sahip, yapıcı, yaratıcı kişiler olarak yetiştirilmesi öngörülmektedir. Ama, ülkemizde, araştırmacı bireyler yetiştirilememektedir.

Eğitimde Teoriden Uygulamaya

Üniversite Gençlerinin Kendini Kabul Düzeyine Ana-baba Tutumlarının Etkisi

27

Sibel GÜNEYSU

Yayınlar

31

Baba-Çocuk İlişkisi

Doç. Dr. Mine MANGIR
Araş. Gör. Yaşare AKTAŞ

Günümüzde, çocuğun bakım ve gelişiminde babaya da büyük görev ve sorumluluklar yüklenmiştir.

Çocuğun fiziksel, zihinsel, sosyal ve duygusal gereksinimlerinin karşılandığı aile ortamında, en büyük görev ve sorumluluğun anneye verilmesine karşın; günümüzde politik, sosyal ve ekonomik sebeplerle kadın ve erkeğin rollerindeki değişimler, kadının çalışma hayatında yer alması ve özellikle de batılı toplumlarda dağılmış aile sayısındaki artışlar gibi nedenlerle, çocuğun bakım ve gelişiminde babaya da büyük görev ve sorumluluklar yüklenmiştir (Bronstein 1984, Ekşi 1990).

Günümüzden 30-40 yıl önce, babanın çocuk üzerindeki etkisi, yalnızca otorite temsilcisi olması ve çocuğun güvenlik ve ekonomik ihtiyaçlarını karşılaması olarak düşünülmekteydi. Fakat, özellikle baba yoksunluğunun etkileri üzerinde yapılan çalışmalar, babanın, çocuk üzerindeki etkisinin sanıldığından çok daha fazla ve önemli olduğunu göstermiştir. Yapılan araştırmalarda, çocukların cinsel kimliğini kazanmasında, kişiliğinin oluşmasında ve zihinsel gelişimde, babaların çok fazla etkili ve önemli olduğu belirlenmiştir.

Babaların, çocuklarıyla konuşmaları, oynamaları, onlarla ilgili kararlara aktif olarak katılmaları gibi çocuk üzerindeki direkt etkilerinin yanı sıra; eşleriyle ilişkilerinin uyumlu olması, sevgi temeline da-

yanması, sağlıklı ve mutlu bir aile ortamını sağlaması gibi dolaylı etkileri de bulunmaktadır. Doğaldır ki, sağlıklı bir aile ortamında büyüyen çocuğun, hem zihinsel hem de kişilik gelişimi, olumsuz yönde etkilenecektir.

Babanın, çocuğu üzerindeki bütün bu etkileri, annenin hamileliği ile başlamaktadır. Baba, eşinin hamileliği döneminde onu destekleyerek, doğum öncesi bebeğin gelişimini eşiy-le birlikte izleyerek ve eşinin huzur bulacağı bir ortam hazırlayarak ilk sorumluluğunu alabilir. Ayrıca, doğum anında, eşinin yanında bulunarak ve bebeği ile ilk göz kontağını kurarak da onunla ilk iletişimini başlatabilir.

Yapılan araştırmalarda da, doğumdan sonraki birkaç gün içerisinde, bebeği ile göz kontağı kuran ve bebeklerinin bakımı ile ilgilenen ba-

Baba-çocuk ilişkisi, hem nicelik hem de nitelik bakımından, bazı yönleriyle anne-çocuk ilişkisinden farklıdır.

balarn, diğer babalardan daha fazla bebeklerinin bakımıyla ilgili oldukları saptanmıştır. (Ekşi 1990).

Bununla birlikte, baba-çocuk ilişkisi, hem nicelik hem de nitelik bakımından, bazı yönleriyle anne-çocuk ilişkisinden farklılık gösterebilir.

Anne ve babaların, bebekleri ile kurdukları ilişkide, nitelik yönünden de bazı farklılıklar olabilmektedir. Özellikle anneler, çocuklarının bakım ve beslenmeleri gibi fiziksel ihtiyaçlarının karşılanmasıyla ilgilenirken, babalar daha çok onlarla oyun oynama eğilimindedirler. Bu durum, çocuğun zihinsel gelişimi için de çok önemlidir. Çünkü, çocuk, uyarıcı bir çevrede desteklenildiği ve takdir edildiği oranda gelişebilir.

Ayrıca, oyun söz konusu olduğunda, babalar, çocukları ile daha çok güreşmek ve boğuşmak gibi fiziksel enerji isteyen oyunlar oynamayı tercih ederlerken, anneler, daha az fiziksel enerji gerektiren oyunlar oynamayı tercih ederler. Dolaylı olarak da çocuklar, babaları ile oyun oynama eğilimindedirler (McDonald vd.1986, Russell vd 1987).

Fakat, annelerle babaların arasındaki bu nitelik farklılıklarının, annenin çalışma durumuna göre de-

ğiştiği ve eşleri çalışan babaların, çocuklarının bakımıyla daha ilgili oldukları gözlenmiştir (Compos vd. 1983).

Ayrıca, annelerle babaların çocuklarına karşı tutumları arasında, bazı farklılıklar bulunmaktadır. Genellikle anneler, her iki cinsiyetteki çocuklarına karşı benzer davranışlar gösterirken, babalar, her iki cinsiyetteki çocuklarına karşı oldukça farklı tutum içindedirler ve oğullarına karşı çok daha hassas ve duyarlıdırlar (Russell vd. 1987). Özellikle babalar, ilk çocuklarının erkek olmasını tercih ederler. Doğumdan sonra da, kızlarına oranla, oğullarına daha fazla dokunur ve onların çıkardıkları seslere, daha fazla tepki verirler. (Compos vd. 1983, Hortaçsu 1981). Aynı zamanda babalar, oğullarını, kızlarından daha fazla yönlendirirler, ödüllendirirler ve cezalandırırlar. Buna karşın, kızlarına daha olumlu ve oğullarından daha hoşgörülü davranırlar. (Bronstein 1984, Hortaçsu 1991).

Annelerle babalar arasında saydığımız tüm bu farklılıklar, toplumdan topluma değişebileceği gibi, aynı toplum içinde de sosyo-ekonomik ve kültürel duruma; annenin ça-

Çocuk, uyarıcı bir çevrede desteklendiği ve takdir edildiği oranda gelişebilir

aile ortamı ile çocuklarının gelişimleri açısından ne kadar önemli olduklarını bilselerdi, sanırız, bu olumsuzlukları yaşamazlar ve aile ilişkilerinde çok daha sorumlu ve bilinçli davranırlardı.

Babalar, sağlıklı ve mutlu bir aile ortamı ile çocukların gelişimleri açısından ne kadar önemli olduklarını bilselerdi, sanırız, aile ilişkilerinde çok daha sorumlu ve bilinçli olurlardı.

alışıp çalışmamasına; annenin yapısına; çocuğun cinsiyetine; doğum sırasına; kardeş sayısına; yaşına; ebeveynlerin kişiliklerine ve aile ilişkilerine göre de farklılıklar gösterebilir.

Ülkemizde, aile ilişkileri açısından, geçmiş yıllara göre, ataerkil aile yapısından, çekirdek aile yapısına doğru bir geçiş olduğu görülmektedir. Ayrıca, sosyo-ekonomik nedenlerle kadınlar da çalışma hayatındaki yerlerini almakta ve aile bütçesine katkıda bulunmaktadırlar. Sonuçta aileler, artık bakamayacaklarından daha fazla çocuk istememektedirler.

Bu büyük ve olumlu değişiklikler düşünüldüğünde, ailedeki bazı rollerde de değişiklik istenilmekte ve erkeklerin de gerek ev işlerinde, gerekse çocukların bakımında kadınlar kadar sorumluluk almaları beklenmektedir. Bu durum, olumlu bir baba-çocuk ilişkisi yaratacağı gibi, anne-çocuk ilişkisinin niteliğinde de bazı değişiklikler meydana getirecektir. Oysaki ülkemizde babalar, tüm bu sosyal-kültürel farklılıklara karşın, halen üstlendikleri rollerde büyük değişiklikler göstermemişler ve sorumluluklarını tam olarak yüklenmemişlerdir. Ayrıca, babaların, eskiden olduğu gibi, çalışma dışındaki zamanlarının büyük bir kısmını, kendi ilgileri doğrultusunda değerlendirmeyi yeğledikleri görülmektedir.

Babalar, sağlıklı ve mutlu bir

KAYNAKÇA

- 1- Bronstein, D. 1984 "Differens in Mothers' and Father' Behaviors Toward Children: A Cross-Cultural Comparison." developmental Psychology. 20 (6) 995-1003.
- 2- Compos, J.H., Barnett, K.C., Lamb, M.E., Goldsmith, H.H. ve Stenberg, C., 1983 "Socioemotional Development" Child Psychology. Fourth Editon. Editor; Paul H. Musson. Volume II. John Wiley Sonalnc Comp USA.
- 3- Ekşi, D., 1990. "Çocuk, Genç, Ana, Babalar" 1. Basım. Bilgi Yayınevi, Ankara.
- 4- Hortaçsu, N., 1991. "İnsan İlişkileri" İmge Kitabevi, Ankara.
- 5- McDonald, K. ve Parke, R.D., 1986 "Parent-child Physical Play: The Effects of Sex and Age of Children and Parents" Sex Roles 15 (7/8) 367 - 377.
- 6- Russell, G. ve Russell, A., 1987. "Mother-Child and Father-Child Relationship in Middle Childhood." Child Development 58, 1573-1585.

İyileştiren Sevgi

Evelyn Silten BASSOFF

Sadece inandığımız bir dostun bile bize güvenmesi, fikirlerimize, düşüncelerimize duygularımıza ve sezgilerimize saygı duyması kendimize olan güvenimizi artırır.

Bireyin, insanlarla kurduğu ilk ilişki, daha sonra kuracağı ilişkilerin öncüsü, göstergesidir. Aramızdaki en şanslı insanlar, aileleri tarafından takdir edilip, sevilmiş insanlardır. Aile sevgisini tatmış insanlar, başkalarının kendilerine iyi davranması halinde, karşısındaki insanları etkileyebilen ve onlarla iyi ilişkiler kurabilen insanlardır. Böyle

kişiler, eşlerini, arkadaşlarını ve çocuklarını cömertçe seveceklerdir.

İçimizde daha az şanslı insanlar da vardır. Bu insanlar, pek çok yönden yetersiz aileler tarafından büyütülmüş kişilerdir. İşin en acı tarafı, kötü bir çocukluk dönemi geçiren ve yaralarını sarma gereksinmesi duyan bireylerin, yine kendilerini yaralayacak tipte olan kişi-

lerle ilişkilerini geliştirme çabalarıdır. Fakat hiç kimse, sonsuza dek, bu biçimdeki zarar veren, zedeleyen ilişkilere mahkûm değildir. İç güdülerimizle ve çevremizdeki olaylara karşı uyanık olarak, yeni değişiklikler yaratabiliriz. Aşağıda sizlere iki örnek sunuyoruz.

Örnek 1) Seda'nın Öyküsü.

Seda, 20 yaşında ve çekici bir kadın. Evliliği ile ilgili bir sorunu nedeni ile bir danışmana başvurdu. Seda'ya göre, kocası Selim, duygularını açığa vuramıyordu. Bu nedenle Seda, kendisini yalnız ve terk edilmiş gibi hissediyordu. Aradan birkaç psikoterapi seansı geçtikten sonra, Seda, kocasıyla olan ilişkisinin, tıpkı çocukken annesiyle olan ilişkisine benzediğini gördü. Seda, durumunu şöyle anlatıyordu; "Küçükken, hep annemin benimle ilgilenmesini isterdim. Çok coşkuluydum. Hâlâ da öyleyim. Annemi güldüreceğimi düşünerek, yeni oyunlar uydurur ve ona şarkı söylerdim. Fakat tüm çabama rağmen annem, kendisini rahatsız etmememi söylerdi. Annem hep başka işlerle meşguldü. Beni de hep ayağının altından uzaklaştırırdı. Annem aktris olduğu için, sürekli yer değiştirirdik. Hatırlıyorum, hep birgün beni terkedeceğinden korkardım. Tıpkı bir istasyonda veya otobüs durağında unutulmuş bir paket gibi, beni de bırakacağını düşünür, kaygılanırdım."

Seda, Selim'le lisedeyken tanışmış. Seda hüznü, elâ gözlü, yakışıklı ama utangaç olan bu çocuğa ilgi duymaya başlamış. Daha sonra, bir arkadaşlarından, Selim'in sorunlu bir çocukluğu olduğunu öğrenmiş. Selim'le bir ömür paylaşmayı istemiş. Çünkü, Selim'in, ağız bozuk annesi ve babasından ötürü, küçükken maruz kaldığı manevî yaraları, Seda sevgisiyle sarmak istemiş. Çocukluğunda örselenmiş olan Seda, kendisi gibi örselenmiş bir erkeğe ilgi duymuş ve sığınmak istemiş.

Seda ve Selim, daha yirmilerindeyken evlenmişler. İlk yılları çok mutlu geçmiş. Evlerini düzenlemekten, alışveriş yapmaktan ve kocasına yemek hazırlamaktan çok mutlu olan Seda, Selim'le konuşacak zaman bulamamış. Kocası işten dönmüncü, onun çevresinde pervane olmaktan gayet memnunmuş. Ama, hamile kaldığı zaman, beslenme ve güven gereksinimi duymuş. Birden, kocasıyla daha yakın olmayı istemeye başlamış. Başbaşa oturmak, ilişkileri hakkında konuşmak, bebekleri ile ilgili plân yapmak biçiminde yakınlık istemiş. Fakat, Seda'nın istekleri kocasına fazla gelmiş. Selim, karısından uzaklaşmaya başlamış. Seda'nın doğum sancıları başladığı zaman bile, Selim iş nedeniyle şehir dışındaymış ve kendisiyle ilişki kurulamıyormuş.

Kocası tarafından ihmal edilen Seda, kendisini önemsiz hissetmeye başlamış. Kocası evde olsa bile, Seda'ya orada yokmuş gibi dav-

İç güdülerimizle ve çevremizdeki olaylara karşı uyanık olarak, yeni değişiklikler yaratabiliriz.

**İnsanoğlu,
daima daha
önceden
bildiklerini
arayıp
bulmak ve
onlara
güvenmek
ister.**

ranyormuş. Seda, ne zaman evlilikleri hakkında konuşmak istese, Selim, evliliklerinde bir problem olmadığını savunuyormuş.

Seda, herşeyin üstünde sıcak, sevgi dolu bir yaşam için ısrar ederken, kendisine karşı içten davranmayan bir eş seçmiştir. Kendisiyle konuşulması mümkün olmayan, gaddar bir anneyle babanın kurbanı olan Selim, daha çocukken, kimsenin kıramayacağı sert ve kalın bir zırh geliştirmiştir. Bu içe dönük, kendini açıklayamayan adamla Seda, kendisini huzursuz, önemsiz, değersiz hissetmektedir. Tıpkı annesiyle beraberken hissettiği gibi. Seda, yetişkinlik yaşamında da çocukluğundaki sağlıklı, duygusuz yaşamını yeniden kurmuştur.

Örnek 2) Defne'nin Öyküsü

Defne, 30 yaşında, zeki ve enerjik bir kadındır. Danışmana başvurmasının nedeni, çok çabalamasına rağmen, doyum sağlayabileceği arkadaşlıklar kuramamasıydı. Özellikle bir arkadaşı, onu çok fazla rahat-

sız ediyordu. Bu arkadaşı, ona tıpkı bir zamanlar annesinin davrandığı gibi davranıyordu. Defne, annesini soğuk, inatçı ve daima eleştiren biri olarak tanımlıyor. Annesiyle olan ilişkilerini şöyle anlatıyor: "Annemle olduğum zaman, yaptığım her şeyden rahatsızlık duyardım. Sanki, o an için yaptığımı yapmamış olsaydım, daha iyi bir insan olurmuşum gibi hissederdim."

Defne, annesiyle olan bağlarını kesmeye karar vermiş. Tam kendisine zarar veren ilişkiden sıyrılmışken, bir başkasıyla karşı karşıya gelmiş. Bulduğu arkadaşı Elif de, tıpkı annesi gibi, zayıf noktalarını Defne'nin yüzüne vuruyormuş. Defne, Elif'le her konuşmasında, kendisini daha küçülmüş, suçlu ve umutsuz hissediyormuş.

Defne, bütün bu kötü davranışlara, iğnelemelere dur demeyi denememiş bile. Adeta daha fazlasını ister gibi, arkadaşıyla görüşmeyi sürdürmüştü. Defne bunu şöyle açıklıyor: "Elif'le olan arkadaşlığımın çok kötü gittiği bir gerçek. Ama yine de o, kendimi yanında en rahat hissettiğim kişi, ailem gibi..."

Bu örneklerden sonra, olaya tekrar bakalım. İnsanoğlu, daima daha önceden bildiklerini arayıp bulmak ve onlara güvenmek ister. Tıpkı Seda ve Defne örneklerinde olduğu gibi. Çünkü birey, eskiden olan ilişkilere aşınadır. Bu ilişkileri tekrar yaşamak, kişiye rahatlık verir. Biz insanlar, tıpkı sabit fikirli bilim adamları gibiyiz. Devamlı olarak, daha önceden doğruluğuna inandığımız şeyleri kanıtlamak için delil toplamaya çalışırız. Ne zaman bizi çok az düşünen, bizimle çok az ilgilenen insanlarla ilgilensek, sanki bizi onaylamayan ailelerimizi onaylıyoruz. Bize, devamlı olarak yönelttikleri aptallık, çirkinlik, tembellik, çılgınlık, inatçılık, bencillik veya işe yaramazlık gibi suçlamaları kabul etmişizdir.

Tabii ki, bizi inciten kişilerle, bilinçli olarak ilişki kurmak için işe koyulmayız. Psikoterapi için başvuran kişilerden biri şöyle diyor: "Herkes nazik, hassas bir insanla beraber olmak istediğimi söyledim. Ama, sonunda bir de baktım; tıpkı annem gibi, beni aşağılayan, devamlı kızan bir adamla beraberim. Bazı anlaşılmaz, etkiler, beni onlara, onları da bana çekiyor."

Geçmişteki yaşantılarımızı tekrar etmemizin bir nedeni de, ilk fırsatta, eskiden yapılmış yanlışlıkları düzeltme isteğimizdir. İkinci bir şans isteriz. Örneğin, çocukluğumuzu aile sevgisinden uzak geçirmişsek, ilerki yaşlarımızı annemizden, babamızdan ve diğer kişilerden sevgi bekleyerek geçirebiliriz. Hiç bir garantisi olmasa bile, bizi onaylayan biçimdeki aile sevgisini kazanmak için çok çalışırız.

Geçmişten yeniden kurma girişimimiz bilinçli değildir. Aslında kendimizi, bu tekrarların içine düşmüş buluveririz. Seda ve Defne, anne onayı, sevgisi için kıvranırlarken, onları, annelerinin yerine geçebilecek kişiler, kendilerine çekmişlerdir. Seda ve Defne'nin sevgi için çabalarının boşa çıkması, tabii ki şaşırtıcı olmamıştır. Çünkü sevgi ve şefkat, bu kapasitesi olmayan insanlardan beklenemez.

Geçmişin yaralarını sarma isteği, sadece kendi iyiliğimizi düşündüğümüz için değildir. Sevilmek için ikinci bir şans isterken, aynı zamanda, ailemize de bizi sevmeleri ve iyi insan olmaları için şans tanımış oluruz. Eğer, ailemiz veya onların yerini tutan kişiler zayıfsa, onlara güçlü; kabaysa, onlara nazik; bencilse, onlara verici; hastaysa, onlara sağlıklı olmaları için yardım ederiz.

Bir psikoterapist olarak öğrendiğim; insanların gelişme ve iyileşme için çaba gösterdikleridir. Ruhlarını, canlarını, akıllarını iyileş-

tirme yolunda çok yaratıcıdır. Fakat, çocukluk dönemindeki yaralarını sarma çabaları, yanlış bir yoldur. Çünkü olayları daha kötüleştirmekten başka bir işe yaramaz.

Yeni Anlayış ve Gelişen Uyanıklık

Zarar veren, sağlıksız ilişkilerden kurtulup, daha yapıcı ve yararlı ilişkileri nasıl kurabiliriz? Öncelikle, çevremizde tekrarlayan olaylara karşı uyanık olmalıyız. Fark etmek, kendimizi anladığımızın göstergesidir.

İkinci olarak, kabul etmeliyiz ki, bize şefkatsizce yaklaşp keder veren, üzen insanlarla dostluk kurmak, bizim için iyi olmaz.

Psikoterapi yardımıyla, Seda, eskiden annesiyle yaşadığı, ona acı

Geçmişteki yaşantılarımızı tekrar etmemizin bir nedeni de, ilk fırsatta, eskiden yapılmış yanlışlıkları düzeltme isteğimizdir.

İnsanlar ruhlarını, canlarını, akıllarını iyileştirme yolunda çok yaratıcıdır.

**İlişkiler,
dostluklar
karşılıklıdır.**

veren ilişkiyi, kocasıyla tekrar ettiğinin farkına varabildi. Sonunda, hatasını tekrar etmemeye karar verdi. Bir destekleme grubuna katıldı. Sıcak, nazik, verici insanlarla bağ kurmaya başladı. Başlangıçta, diğer insanların ona kompliman yapması ve ilgi odağı haline gelmesi, Seda'nın kendisini aptal gibi hissetmesine neden oldu. Fakat olumsuz ilişkilerin normal olmadığını farkına vardığı zaman, o da yeni davranış kalıpları oluşturdu. Defne de kendini yoran arkadaşlığına son verdi.

Onarıcı İlişkiler

Koruyan, seven ve destekleyen kişilerle birlikte olmak, tatmin edici ilişkilerin garantisi değildir. Biz de koruyan, destekleyen ve seven kişiler olabilmeli ve başkalarına bunu göstermeliyiz. İlişkiler, dostluklar karşılıklıdır. Eğer çocukken, bir kenara itilmiş ve istismar edilmişsek, kaybettiğimiz sevgiyi, eşimizde, arkadaşlarımızda, çocuklarımızda ararız. Aradığımız sevgiyi bize, onların bizi överek, içimizdeki boşluğu doldurarak yansıtılmalarını isteriz. Fakat eğer olgun ve sevgi dolu ilişkiler istiyorsak, biz kendimiz olgunlaşmalı, sağlam kişilikli olmalıyız veya en azından, bu yönde ilerlemeliyiz.

**Eğer olgun
ve sevgi dolu
ilişkiler
istiyorsak,
biz kendimiz
olgunlaşmalı,
sağlam
kişilikli
olmalıyız veya
en azından
bu yönde
ilerlemeliyiz.**

Psikoterapi, duyguları zedelenen birçok insana yol gösterici olmuştur. Psikoterapi, kişisel olgunluğa giden yoldur. Terapist, bu yolda en güvenilir arkadaşdır. Her ne kadar, gerçek yaşamdaki ilişkilerde, hep iki taraf varsa da, psikoterapinin tek taraflı olduğunu anlamak önemlidir. Terapist, yalnızca hastanın iyiliği için oradadır. Psikoterapide kurulan ilişkiler, çocukluk dönemindeki kenara itilmişliği gidermek için atılan temellerdir. Bireyi, gerçek yaşamdaki sağlam insan ilişkilerine hazırlar.

Kişi için, bir başkası tarafından dinlendiğini ve duyulduğunu bilmek, çok rahatlatıcı bir duygudur. Ne zaman birisi, tek bir kişi bile bize inansa, duygularımıza, düşüncelerimize, fikirlerimize saygı gösterse, kendimize güvenmeye başlarız. Artık kendimizden ne utanır, ne de korkarız. Çünkü, bütünleşmişizdir.

Psikoterapi, kişinin bütünleşmesi için kurulan yollardan biridir. Birey, başka yollar da bulabilir. Öğretmeniyle, büyük babasıyla, ailesindeki diğer üyelerle veya bir arkadaşıyla koruyucu ve sevgi dolu bağlar kurabilir. Böyle davranan kişilerle birlikte olmak, onlar tarafından onaylanmak, onların övgü dolu bakış ve sözleriyle karşılaşmak, bireye şevk verir ve onun daha çabuk iyileşmesini sağlar. Önemli olan sevgiyi yeniden keşfedebilmektir. İyileştiren sevginin ilacı; yaşamın çeşitli zamanlarında ve çeşitli kılıklarda karşımıza çıkabilir. Ardında silinmeyen, fevkalade güzel izler bırakır.

Mothering, Spring 1991'den
Çeviren: Buket ÇAMLIGÜNEY

**İyileştiren sevginin ilacı;
yaşamın çeşitli
zamanlarında ve çeşitli
kılıklarda karşımıza
çıkabilir.**

Gizli Okumaz-Yazmazlık

Doç. Dr. Firdevs GÜNEŞ

*Gizli okumaz-yazmazlık,
okumaz-yazmazlığın özel bir biçimidir
ve yetişkinler arasında yaygındır.*

Son yıllarda, bazı sanayileşmiş ülkelerde, okumaz-yazmazlığın özel bir biçiminin varlığı ortaya çıkarılmıştır. Gizli okumaz-yazmazlık adı verilen bu duruma ilişkin yapılan çeşitli inceleme ve araştırmalar, gizli okumaz-yazmazlığın yetişkinler arasında yaygın olduğunu göstermiştir. Elli yıldan bu yana, okumaz-yazmazlık sorununun çözüldüğü sanılan bu ülkelerde, söz konusu sonuç, büyük bir şaşkınlık yaratmış ve alınabilecek önlemler üzerinde çalışmalara girişilmiştir.

Gizli okumaz-yazmazlık kavramı, genel olarak temel eğitim eksikliklerini içermektedir. Bilinen eksiklikler ise okuma, yazma ve hesap yapma ile ilgilidir. Gizli okumaz-yazmazlar, biçimsel olarak okuma-yazmayı bilmekte, ancak, bu becerilerini günlük yaşamlarında etkin bir biçimde kullanamamaktadırlar. Gizli okumaz-yazmazın, hiç okula gitmemiş ve okuma-yazma öğrenmemiş bir kişiden farkı, bir parçayı görünüşte okuyabilmesidir. Ancak, okuduğu parçayı anlamayabilir. Yazmaya gelince, sözlü olarak verilen cümleleri doğru olarak yazamayabilir. Rakamları tanır, ancak, dört işlemi ve problem çözmeyi be-

ceremeyebilir. Kısaca, bu durumlar bireysel gelişmelerini ve bilgi düzeylerini olumsuz yönde etkilemektedir. Bilgi düzeylerinin düşüklüğü de giderek sosyal ve meslekî bir düşüşe neden olmakta, dolayısıyla sosyal yaşama gerçek anlamda katılarak modern ekonomide bir iş bulmalarını engellemektedir.

Gizli okumaz-yazmazlar incelendiğinde, karşımıza iki grup çıkmaktadır. Bu gruplar şunlardır:

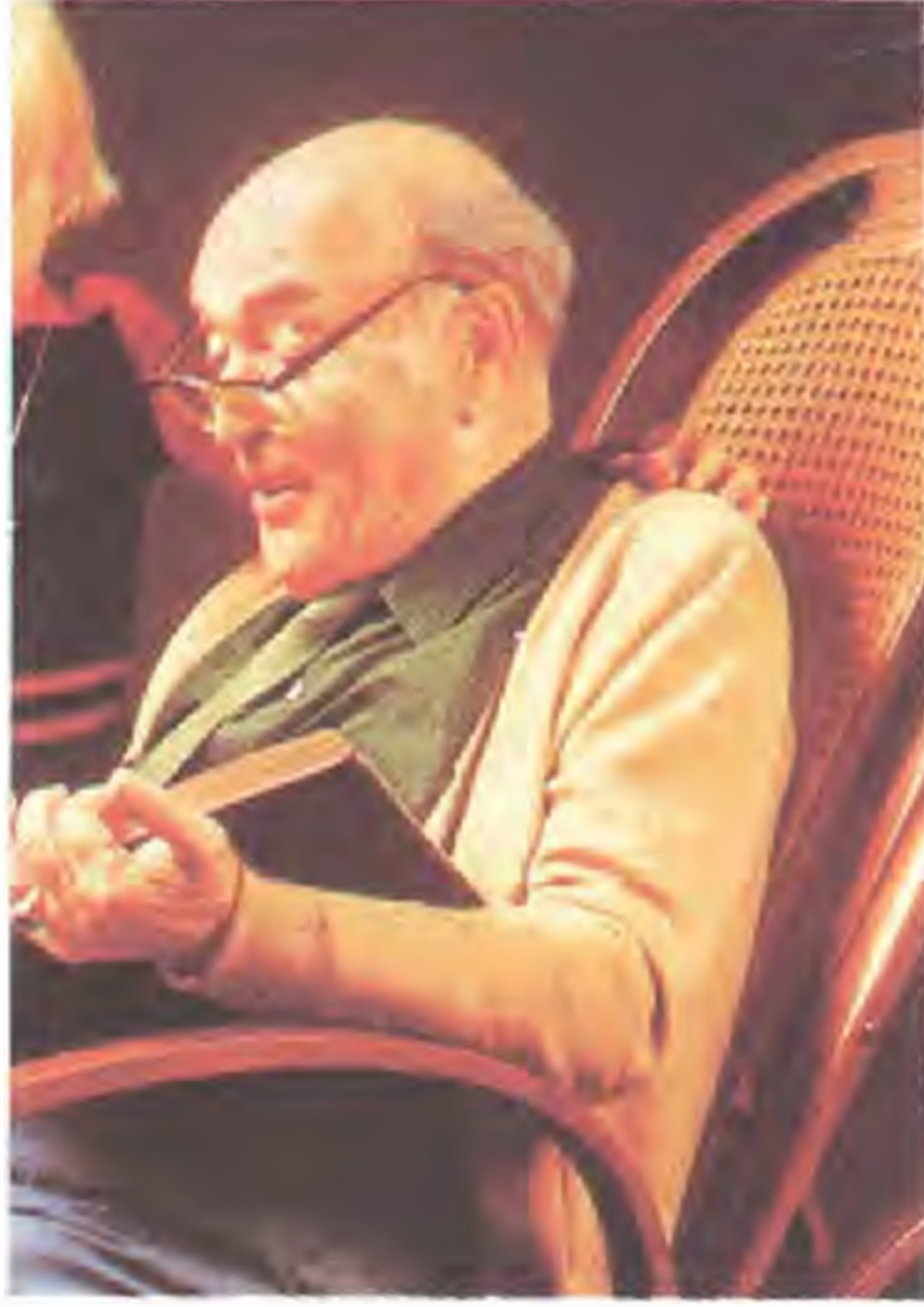
1) *Fonksiyonel okumaz yazmazlar* (Analphabète fonctionnel),

2) *Okuma-yazmayı unutanlar* (Alettre's).

1) *Fonksiyonel okumaz-yazmazlar*, kendi kendilerine veya çevrelerindeki kişilerin yardımı ile; okuma-yazma kursuna katılarak veya ilkokula giderek okuma-yazma ve hesap yapma becerilerini öğrenmiş, ancak, bu becerilerini, günlük yaşamlarında etkin biçimde kullanamayan yetişkinlerdir.

2) *Okuma-yazmayı unutanlar*, ilkokulu bitirerek çok iyi derecede okuma-yazma ve hesap yapma becerilerini edinmişlerdir. Fakat, bu becerilerini hiç kullanmadıklarından, zamanla unutmuş kişilerdir.

Gizli okumaz-yazmazlar, fonksiyonel okumaz-yazmazlar' ve 'okuma-yazmayı unutanlar' olarak iki gruba ayrılırlar.

SAYILARI

İstatistiklerde okur-yazar olarak karşımıza çıkan gizli okumaz-yazmazların gerçek sayısını belirlemek oldukça zordur. Çünkü, genellikle diploma veya benzeri bir resmî belgeye sahiptirler. Ayrıca, okuma-yazma tanımları bir ülkeden diğerine değiştiğinden, hatta bazen aynı ülke içinde bile farklı tanımları yapıldığından, gizli okumaz-yazmazları belirlemek daha da güçleşmektedir. Fakat, yine de sayılarını ortaya çıkarmak için bazı araştırma ve çalışmalar yapılmakta, tahminler yürütülmektedir.

Amerika Birleşik Devletleri'nde, 1975 yılında yapılan bir araştırma sonucu, 63 milyon yetişkin Amerikalı'nın, günlük yaşam için gerekli temel bilgilerden yoksun olduğu saptanmıştır. Bunlardan 23 milyon yetişkinin, günlük yaşamını sürdürebilmesi için büyük güçlüklerinin olduğu ortaya çıkarılmıştır. Kanada'daki bir araştırma ise Kanada yetişkin nüfusunun % 22'sinin fonksiyonel okumaz-yazmaz olduğunu ortaya çıkarmıştır.

1987 yılı sonunda, İngiltere'de-

ki yetişkinlerin okuma-yazma durumu ile ilgili bir araştırmanın sonucu ise şöyledir: Araştırmaya, 1958 yılının 3-9 Mart tarihlerinde doğan toplam 12.534 kişi örneklem olarak alınmıştır. Örneklemi oluşturan 23 yaşındaki genç kız ve erkeklerin 1676'sının, yani % 13'ünün, okuma-yazma ve hesap yapmalarında, büyük sıkıntıların olduğu ortaya çıkarılmıştır. Bunların % 10'u, okulu erken terkettiklerinden harfleri bile karıştırmakta, % 3'ü ise hiç hesap yapamamaktadırlar. Örneklemi oluşturan gençlerin % 72'si yazmada, geriye kalanlar ise okuma ve hesap yapmada az da olsa güçlük çekmekteydiler. Gençlerin % 8'i tekrar okuma-yazma öğrenmek istediklerini belirtmektedirler. Çünkü, okuma-yazma ve hesap yazma için sık sık başkalarından yardım istediklerini açıklamaktadırlar.

Fransa'da, gizli okumaz-yazmaz yelpazesi 3-8 milyon arasında değişmektedir. Ancak, gözlemler, nüfusun % 15'inin fonksiyonel okumaz-yazmaz olduğu doğrultusundadır. Yine bu ülkede, 1987 yılının Eylül ayında yapılan bir araştırma sonucuna kamuoyu çok şaşırmıştır: 1987 yılının Eylül ayında, ortaokul birinci sınıfına başlayan öğrencilerin % 20-25'inin, basit bir parçayı okuyup anlamakta güçlük çektikleri açıklanmıştır. Bir başka araştırmaya göre, Fransa'da yetişkin nüfusunun % 26'sının, hiç okuyup yazmadığı, bunların da % 10'unun okuma-yazmayı tamamen unuttuğu belirtilmiştir. Benzer bir araştırmaya Macaristan'da da rastlanmaktadır. Burada, örneklem olarak, 12-44 yaşları arasındaki 982 yetişkin alınmıştır. Bunların % 30'unun, günlük yaşamda hiç yazı yazmadıkları, % 36'sının da hiç okumadıkları saptanmıştır. Ayrıca, 2.9'unun da okuma-yazmayı tamamen unuttuğu tespit edilmiştir (UNESCO, 1989. s.10., Kallen, s.229., Terestyeni, 1987, s.241).

Gizli okumaz-yazmazlık, Ülke-

Gizli okumaz-yazmazlık, yetişkinlerin bireysel, sosyal ve ekonomik yönden gelişmelerini engelleyen bir sorundur.

mizin de ciddi sorunlarından birisidir. Ancak, sayılarının ne kadar olduğu ile ilgili elimizde yeterli veri bulunmamaktadır. 1985 Yılı Genel Nüfus Sayımı sonuçlarına göre 10 milyon civarında okumaz-yazmazımız vardır. Bunlar, hiç okula gitmemiş ve okuma-yazma öğrenmemiş kişilerdir. Ancak, aynı verilerde 8 milyon civarındaki yetişkinimizin, bir öğrenim kurumundan mezun olmadığı, fakat okur-yazar olduğu belirtilmektedir. Kendi kendilerine veya çevrelerindeki kişilerin yardımıyla, okuma-yazma öğrenen bu yetişkinlerimizden, ne kadarının, söz konusu becerilerini, yeterince kullanabildikleri bilinmemektedir. Diğer taraftan, ilkokulu bitirmiş, ancak, sonraki yıllarda, bu becerilerini kullanmadıklarından unutmuş yetişkinlerimiz de bulunmaktadır. Bunların, ülkemiz çapında ne kadar olduğuna yönelik yapılmış bir araştırma bulunmamaktadır. Bizim, Ankara ili Mamak ilçesi'ndeki dört mahallede yaptığımız araştırmada, 18 ve daha yukarı yaşlardaki ilkokul mezunu toplam 12 342 yetişkinin durumu araştırılmış ve sonuçta 200 yetişkinin okuma-yazmayı unuttuğu saptanmıştır. Bu sonuç, Ülkemizde de belirli oranda gizli okumaz-yazmazın olduğunu göstermektedir.

NEDENLERİ

Gizli okumaz-yazmazlığın oluşmasında, çeşitli faktörler rol oynamaktadır. Esperandieu bunları şöyle belirlemektedir: Okuma-yazmanın okul sırasında yeterince öğrenilememesi, sık sık okulun terk edilmesi veya sınıfta kalma, sosyal çevrede eğitime yeterince değer verilmesi, işsizlik, okuma-yazma becerilerinin günlük yaşamda yeterince kullanılmaması vb. nedenlerdir. Amerika Birleşik Devletleri'ndeki bir araştırmaya göre; okuma-yazma becerilerinin günlük yaşamda kullanılmaması, gazete, dergi ve kitap gibi basın ürünlerinin alınıp okun-

maması, yetişkinlerin günlük olayları radyo, televizyon gibi araçlardan izlemeyi tercih etmesi ve bir de okul sırasında çocuklara okuma-yazmanın yeterince sevdirememesi ve bunun alışkanlık haline dönüştürülememesi gizli okumaz-yazmazlığın önemli nedenleri olarak sıralanmaktadır (UNESCO, 1989. s.10).

Ülkemizde ise köy ilkokullarından mezun olma, ilkokulu bitirdikten sonra okuma-yazma ve hesap yapma becerilerinin günlük yaşamda kullanılmaması, aile ve sosyal çevrenin okumaz-yazmaz olması, işsizlik, basın ürünlerinden yararlanamama, sürekli olarak televizyon izleme, ilkokulda okuma-yazmayı sevmeme gibi nedenler, okuma-

İlkokulu bitirdikten sonra okuma-yazma ve hesap yapma becerilerinin günlük yaşamda kullanılmaması, sürekli televizyon izleme, aile ve sosyal çevrenin okumaz-yazmaz olması, okuma-yazmanın unutulmasının nedenlerindedir.

Gizli okumaz-yazmazlık sorunu çözülmediği müddetçe, bir ülkenin okumaz-yazmazlık sorununun da çözümlenmeyeceği ve giderek büyüyeceği unutulmamalıdır.

yazmayı unutmalarında önemli nedenler olarak karşımıza çıkmaktadır (Güneş, 1990).

Görüldüğü gibi gizli okumaz-yazmazlık, dünyada olduğu gibi ülkemizde de benzer nedenlerden kaynaklanmaktadır.

ÖNLENMESİ

Gizli okumaz-yazmazlığı önleyebilmek için etkin çalışmalar yapılması gerekir. Bunlardan birincisi, okuma-yazmayı öğrenen yetişkinlere okuyabilecekleri düzeyde okuma materyalleri üretmek ve bunlara ulaştırarak okumalarını sağlamaktır. Ayrıca, çeşitli kitaplar, dergiler, gazeteler ile diğer basın ürünlerini izlemelerine yardımcı olunmalıdır. Bunlar ücretsiz olarak dağıtılmalı ve gezici kitaplıklardan yararlanmaları sağlanmalıdır. İkincisi ise, okuma-yazmaya uygun bir çevrenin oluşturulmasıdır. Okuma-yazmayı öğrenen bu yetişkinlere sürekli ve düzenli olarak yaygın eğitim hizmetleri götürülmeli ve bunlara katılmaları gerçekleştirilmelidir. Söz konusu yaygın eğitim hizmetleri, çeşitli beceri kursları ile yörenin durumuna bağlı olarak tarım, hayvancılık, balıkçılık, avcılık gibi kurslar olabilir. Ayrıca, yetişkine ana sağlığı, çocuk bakımı ve eğitimi, aile planlaması vb. yetiştirici kurslar, seminerler, konferanslar verilerek, onların yetiştirilmeleri yanında, okuma-yazma becerilerini de kullanmalarına çalışılmalıdır. Üçüncü olarak da, yetişkinlere, toplumda belirli sorumluluklar verilmelidir. İş edinmelerinin yanında, onlara, işlerini ve kendilerini geliştirici ortamlar oluşturulmalıdır. Kırsal kesimde ise, yaşadıkları çevreye ilişkin çeşitli sorumluluklar verilmeli ve bunları yerine getirirken sürekli olarak okuyup yazmalarına özen gösterilmelidir. Örneğin, çeşitli tarımsal kredilerden yararlanma, kooperatif kurma, salgın hastalıklarla mücadele etme, sosyal ve politik etkinliklerde bulunma gibi faaliyetlerde, okuma-

yazma becerilerini sürekli kullanmalarına dikkat edilmelidir.

SONUÇ

Yukarıdaki incelemelerden de anlaşılacağı üzere, gizli okumaz-yazmazlık, dünyamızın olduğu kadar, ülkemizin de önemli sorunlarından biridir. Yetişkinlerin bireysel, sosyal ve ekonomik yönden gelişmelerini engelleyen bu soruna acil önlemler alınmadığı sürece, daha da artması kaçınılmaz olmaktadır. Ülkemizde, bunlara yönelik araştırmalar yapılarak gerçek sayılarının belirlenmesi ve alınabilecek önlemler üzerinde çalışılması gerekmektedir. Ayrıca, sorunu yaşayan diğer ülkelerle işbirliğine gidilerek, deneyimlerinden yararlanılması, ortak projelerin yürütülmesi ve köklü çözümler getirilmesi yönünde çaba gösterilmelidir. Kısaca, gizli okumaz-yazmazlık sorunu çözülmediği müddetçe, bir ülkenin okumaz-yazmazlık sorununun da çözülemeyeceği ve giderek büyüyeceği unutulmamalıdır.

KAYNAKÇA

- 1- DİE, 1985 Yılı Genel Nüfus Sayımı Sonuçları, DİE Matbaası, Ankara, 1989.
- 2- Journal de l'Alpha, No: 27 Mars 1986, Bruxelles.
- 3- Güneş, Firdevs. Yetişkinlerin Okuma-Yazmayı Unutma Nedenleri, AÜ. Eğitim Bilimleri Fakültesi, Ankara 1990.
- 4- Kallen, Denis. Echec et Mauvais Résultats Scolaires: Les Nouveaux Illetres Perspectives, Vol: XVII, No: 62 UNESCO, 1987.
- 5- Lowe, John. Dünyada Yetişkin Eğitime Toplu Bakış. Çev: Turhan Oğuzkan, UNESCO Türkiye Millî Komisyonu, Ankara, 1985.
- 6- Terestyéni, Tamas. Une Enquete Sur le Role de l'ecrit Dans la Communication Culturelle en Hongrie, Perspectives, Vol: XVII, No: 62 UNESCO, 1987.
- 7- UNESCO, Objectif: Alphabétisation, UNESCO, Automne, 1989.
- 8- Wells, Alan. Alphabétisation des Adultes: Son Impact Sur les Jeunes au Royaume-Uni, Perspectives, Vol: XVII, No: 62, UNESCO, 1987.

BİR SORUNUMUZ VAR

*Yaşadıkça Eğitim Dergisi
Bir Sorunumuz Var Köşesi Uzmanlarına,*

Çocukların dünyaya geliş sırası ile kişilikleri arasında ilişki var mıdır? Ailede tek çocuk olmanın; ilk, ikinci ya da sonuncu çocuk olmanın belirgin özellikleri nelerdir? Bizi bu konuda aydınlatırmısınız?

Koray ATICI

Sayın Koray Atıcı,

Bir kişinin kişiliğini oluşturan çeşitli etkenler vardır. Bu etkenler şunlardır: Kalıtsal özellikler, ailenin büyüklüğü, cinsiyet farklılığı, eğitim ve çevresel etkenler. Bir kişinin ailesi ve bu aile içindeki konumu, onun tüm yaşamı boyunca davranışlarını belirleyen önemli bir etkidir. Doğuş sırası, bu etkenlerle birlikte kişileri genel olarak tanımamızda yardımcı olacak özelliklerden biridir.

Doğuş sırası ile ilgili olarak, daha çok analiz yapmak, çocukların ailedeki konumunu temel alarak, onların stereotip haline gelmesi tehlikesini yaratabilir. Olumsuz önyargılar, çocukların benliklerine yansiyabilir. Eğer ana-babanın önyargısı, örneğin ortanca çocuğun güvensiz olduğu yönündeyse, çocuklarının gerçek yapısına uymasa da, ortanca çocuklarını güvensiz birisi gibi yetiştirebilirler.

Bir çocuğun doğuş sırasını, bir bakış açısı olarak korumak yararlıdır. Çünkü bir ailede, her konumun olumlu ve olumsuz yanları vardır. Bunu bilmek, ana-babalara, çocuklarının güçlü özelliklerini geliştirmek ve sorunlarını önemsemek biçiminde önemli bir yol gösterici olur. Yol gösterici olması amacıyla, bir çocuğun ailedeki konumuna göre özelliklerini belirtmek istiyoruz. Bu özellikler şunlardır:

Allede ilk çocuk olmak:

✓ Kız ya da erkek olsunlar, ilk

çocuklar başarılı ve kendilerine tanınmış alanlar doğrultusunda, bir konunun yıldızı yetişkinler olurlar.

✓ Meslek seçimleri daha çok fen, mühendislik, tıp veya hukuk alanlarında olmaktadır. Dünyadaki ilk 23 astronottan 21'inin ilk çocuk veya tek çocuk olduğu bilinmektedir.

✓ Genellikle, ilk çocukların IQ (zeka puan)ları, kardeşlerininkinden daha yüksektir. Bu, onların doğuştan daha zeki olmalarından ötürü değildir. Ana-babaların, ana-baba olmanın ilk heyecanı ile ilk çocuklarıyla istekle ilgilenmelerinin, çaba sarfetmelerinin sonucudur. Ana-babaların ilk doğanı kabulleri coşkuludur. Böylece ilk çocuk, başarılarından gururlanır ve çocukta derin bir 'ben (öz değer)' kavramı gelişir.

✓ İlk çocuk, ana-baba tarafından titizlikle ele alınır. Böylece çocuk, içten gelen bir sorumluluk ile bireysel başarı ve büyümeye yönelir. İlk doğanlar, genellikle dürüst, çalışkan ve iyi planlamacıdır. Bazı uzmanlara göre, bu mükemmel özellikler, ilk olmanın canlılığıdır.

✓ İlk doğan olmanın, pek çok sorunları da vardır. İlk çocuklar, yapay bir olgunluk mahkûmudurlar. Çocukluklarında yetişkinmiş gibi hareket etmelidirler. Çünkü, onların model aldıkları örnek kişiler, kardeşlerinden çok, yetişkinlerdir.

✓ İlk çocuk, sadece yetişkinlerin ve eleştiriciliğin en şirin alıcısı olmakla kalmaz, yaptığı çalışmalara yönelik kalıcı, eleştirici biçimdeki yönergeler, çocuğun kaygılı biçimde mükemmeliyetçi olmasına neden olabilir. Sürekli gözleniyormuş gibi hissederek, hata yapmaktan korkabilir. En iyi olmak çabası ile hataları artabilir. Bu nedenle, eleştirilme nefretli gelişebilir.

✓ İlk doğan çocuk, aile içinde üstün olmanın, gurur kaynağıdır. Ama, bir kardeşin doğması ile birlikte şaşırabilir. Kendisine sarfedilen onca çabaya ne olduğunu merak edebilir. Bu düşünce ile bazen bebeği taklit ederek, yarıdan ilgi merkezi olmaya çalışabilir. Bazen de, ana-babayı taklit ederek, yetişkinler gibi davranabilir. Ama, yetişkin gibi davranan çocuk olmak, çok yorucudur. Bu durumda önemli olan, çocuğa ne bebek gibi ne de ana-baba gibi davranmasına gerek olmadığı, sadece kendisi, kendine özgü olduğunda da, yine sevilceği anlatılmalıdır.

İlk çocuk yetiştirilirken, olumlu ana-baba davranışları şunlardır:

✓ Çocuğun gelişimini, ondan mükemmel olmasını beklemeden desteklemek. Özellikle, çocuğun zıttı cinsiyetteki ebeveyn (ana-oğul, baba-kız), ilk doğanı eleştirmekten kaçınmalıdır. Çocuklar, özellikle kendilerinin zıttı cinsiyetteki ebeveyni memnun etmek isterler.

✓ Ana-baba çocuklarının herşeyi mükemmel yapamayacağını anlamasına yardım etmelidirler. Hataların hoş görülmediği, ancak herkesin hata yapabileceği mesajı çocuğa verilmelidir. Küçük şeylerden de mutlu olması ve "hayır" demesi, öğretilmelidir.

✓ İlk doğanın özellikle espril duygusu desteklenmeli ve yaşamdan zevk almasına yardım edilmelidir.

Allede Ortanca

Çocuk Olmak:

✓ Ortanca çocuklar, ilk doğanların adeta hak gibi gördükleri özel ilgi görmek ve ayrıcalık almak için geç kalmışlardır. Kardeşleri olduğunda,

son doğan olmanın zevkini de kaybederler. Her çocuk için, ana-babasının gözünde değerli olduğunu hissetmek, çok önemlidir. Ortanca çocuk kendisini, ailede özel bir yerinin (rolünün) olmadığını biçiminde düşünebilir.

✓ Ortanca çocuklar için arkadaşlar çok önem kazanır. Arkadaş gruplarında, kendi kimliklerini daha kolay bulurlar. Arkadaşlık kurma ve sürdürme becerileri gelişir. Bir takımın iyi bir oyuncusu ya da bir kulübün iyi bir üyesi olmayı öğrenirler.

✓ Ailede doğuş sırasıyla ilgili çalışan araştırmacılar, en çok ortanca çocuğu tanımlamakta zorluk çekmektedirler. Çünkü ortanca çocuk, pek çok değişkenin etkisi altındadır. Özellikle, büyük ve küçük kardeşlerinin kişilikleri ve aralarındaki yaş farkı etkilidir.

Ortanca çocuklar yetiştirilirken, olumlu ana-baba tutumları şunlardır:

✓ Ortanca çocuğun kendine güven duygusu geliştirmesine yardım edilmelidir. Çocukta yarışma duygusu geliyorsa, yaşına uygun sporlara ve diğer yarışma etkinliklerine yönlendirilir.

✓ Ortanca çocuğun uzlaştırıcı olma becerisi geliştirilmelidir. Aile içindeki tartışmalarda, onun fikirleri sorulup, diğerleriyle paylaşarak, onun uzlaştırıcılığı desteklenebilir.

✓ Yapılanmış grup etkinliklerine girmelerine yardımcı olunmalıdır. Böylece, ortanca çocuğun, büyük ve küçük kardeşleriyle daha uyum içinde yaşaması kolaylaşır.

Son doğan çocuk:

Ailede son çocuk, ailenin 'bebeği' gibidir. Ailenin bebeğine, genellikle özel bir ilgi gösterilir. Öyle ki, kurallarda ayrıcalık yaratılır.

Ana-babalar, çocukluğun hızla geçip gittiğini düşünürler. Bu nedenle daha esnek ve hoşgörülü olmayı uygun bulurlar. Son çocukları şöyle düşünürler: "O bizim son çocuğumuz, mümkün olduğunca sevelim ve tadını

çıkartalım."

Son çocukların, kendilerine daha çok hoşgörü tanınmasıyla kazandıkları olumlu özellikleri şunlardır: Neşeli ve sevimlidirler. Etkileyici ve ikna edicidirler. Genellikle büyüdüklerinde çok başarılı pazarlamacı, danışman ve öğretmen olurlar.

Olumsuz yanı ise, ailede yeterince ciddiye alınmadıkları, önemsenmedikleri hissine kapılmalarıdır. Bir görüş daha vardır; o, bir an evin sevgili küçük bebeği gibi büyütülürken, bir dakika sonra büyük kardeşiyle olumsuz biçimde karşılaştırılabilir. Böyle karmaşık deneyimlerin bir sonucu, son doğanlarda bazı konularda aşırı derecede kendine güven duygusu varken diğer alanlarda endişeli olabilirler.

Evin bebeği olmalarından ötürü, son doğanlar herhangi bir konuda sebat etmezler. Bazıları, insanların yüzüne gülme ve ricada bulunma konusunda çok etkileyicidirler. Sonuç aynıdır: Kendi bildiklerini yaparlar.

Son çocuğu yetiştirilirken, olumlu ana-baba davranışları şunlardır:

✓ Evin en küçük çocuğu, büyümesi gerektiği zaman, ona büyüme fırsatı verilmelidir. Yaşına uygun sorumlulukları öğretilmelidir. Evdeki işlere yardımcı olması övülmelidir. Sonuncu çocuğun yapması gereken ufak tefek işleri, nasıl olsa basit bir iş, diye düşünerek, onun yerine yapmaktan kaçınılmalıdır.

✓ Sevimli ve güzel olduğu düşüncesiyle, bir başkasının yanında, küçük çocuk, bu yanıyla ön plana çıkarılmamalıdır. İlgili ve beğenil merkezi olmadığı zamanlarda, ana-baba, ona sevgilerini belirtmelidirler.

Ana-baba, sonuncu çocukların kararsız/ düzensiz değişimleri ile yeterince ilgilenemediklerini sanabilir, kaygı duyabilirler. En iyisi, çocukla kararlı biçimde ilgilenmeyi sürdürmektir. Böylece, evin bebeği olan küçük çocuk, ana-babasının gözlerinde memnuniyet ya da hoşnutsuzluk aramadan, özgürce kendi yolunda ilerlemeyi öğrenebilecektir.

Ailede

tek çocuk olmak:

Tek çocuklar, kendine güven duygusu en yüksek olan çocuklardır.

Tek çocuklar, pek çok yönlere ilk doğanlara benzerler. Ana-babaların coşkulu çabalarına uygundur. İzole edilmeleri nedeniyle, tek çocuklar yetişkinlerle uyumlu ilişki kurma yollarını geliştirirler. Yalnız kaldıklarında, hoşça vakit geçirebilecekleri, eğlenceli yollar ve beceriler geliştirebilirler. Çünkü onların, ana-babalarını etkileyebilmek için yarışmaları gereken kardeşleri yoktur. Böylece, tek çocuklarda derin bir kendine güven ve değerlilik duygusu gelişir.

Ancak, tek çocuklar kardeşlik bağlarından yoksundur. Evdeki, kardeşler arasındaki çekişme, yarışma fırsatını bulamazlar. Bunun sonucu, paylaşma, işbirliği, liderlik ve izleyiciliği öğrenmek için okula gidinceye kadar beklemeleri gerekir.

Tek çocuğu yetiştirilirken olumlu ana-baba tutumları şunlardır:

Tek çocuğu yetiştirmek, ilk doğanı yetiştirmeye benzer. Buna ek olarak, çocuğun bireysel özelliklerinin gelişmesi için ona kolaylıklar tanıyıp, onu desteklemelidirler. Araştırması için sanatsal malzemeler, kitaplar, kasetler ve oyuncaklar bulundurulmalıdır. Bu materyallerle yapılabilecek etkinlikleri çocukla paylaşmak için, ana-baba zaman ayırmalıdır.

Çocuğun okulda problemi olursa, ana-baba sabırlı olmalıdır. Kardeşi olan çocukların evlerinde öğrendikleri becerileri, tek çocuk okulda, arkadaşlarıyla öğrenecektir. Anlayışlı olunmalıdır. Arkadaşlarıyla bir sorunu olduğunda, bunu çözme yollarını ana-babanın yardımıyla öğrenecektir.

İlk, ortanca veya sonuncu olsun, her çocuk özeldir. Her çocuk, ana-babasının gözünde özel ve kendine özgü yetenekleri ile değerli olduğunu sevildiğini bilmek ister.

Saygılarımızla.

Diş Teline Neden Gerek Var?

Son zamanlarda çocukların diş teli takması yaygınlaştı.

Bizim çocukluğumuzda, bir çocuğun diş teli takması alışılmamış bir durumdu. Diş teli takan çocuklar, yadırganır, "metal ağızlı" biçiminde, incitici tepkilerle karşılaşarlardı. Bu nedenle, ortodontik tedavi gören çocuklar, dudaklarını açmadan ya da elleriyle ağızlarını kapatarak gülmeye çabalarlardı. Bugün ise durum böyle değil. Diş teli âdeta moda.

Ortodonti Nedir?

Ortodonti, dişlerdeki şekil ve diziliş bozukluklarının tedavisini konu alan, dişçilik dalıdır.

Ortodontik tedavi gören çocukların sayısını belirten herhangi bir istatistik bulunmamaktadır. Bununla birlikte, ana-babaların ve pratisyenlerin ortak görüşü, geçmişe oranla, son 20-30 yıldır bir artış olduğu yönündedir.

Ortodontik tedavi sırasında, ağıza diş teli takmak gerekebilmektedir. Diş teli ve aletleri, çocuklar tarafından olağan bir gerçek olarak karşılanmaktadır. Hatta, bunları kullanmazlarsa, kendilerini mahrum edilmiş gibi hissedebilmektedirler. Ana-babalar ise, diş teli ve aletleri

konusunda pek emin değiller. Pek çok aile, ortodontik müdahaleleri, hâlâ lüks olarak değerlendirebilmekte. Ağıza takılan aletleri, pahalı aksesuarlar olarak görüp, bu konuya kuşkuyla bakabilmektedirler.

Bir çocuk diş hekimi (pedodontist), diş teli konusunu gündeme getirdiğinde, ana-babalar kararsız ka-

Ortodonti, dişlerdeki şekil ve diziliş bozukluklarının tedavisini konu alan dişçilik dalıdır.

**Erken teşhis
ve tedavi
ile
çene
kemığının
düzgün
büyümesi
sağlanabilir.**

labilmektedirler. Çocuklarının, moda pantolon veya spor ayakkabı gibi keyfi gereksinimleri listesine bir de diş teli mi eklenecektir? Ana-babalar, pahalı zevkler edinmek istemezler. Ama, sanki önemsiz bir şey gibi düşünüp de, ilerde çocuklarının görünüşünün veya diş sağlığının olumsuz biçimde etkileneceğinden de kaygılanırlar.

Neden Yaygınlaştı?

Ana-babalar, bugün pek çok çocuğun diş teli kullanmasının nedenlerini bilmek istemektedirler. Çocuklarda bugün, önceki kuşaklardan daha çok ve ciddi düzeyde **Malocclusion** (alt ve üst çenenin kusurlu kapanışı) da görülüyor. Bunun nedenleri; son 15 yılda, diş hekimliğindeki ilerlemeler ve ana-babaların da dişler ile ilgili olarak daha uyanık ve bilinçli olmalarıdır. Toplumun bakış açısının daha olumlu olmasının yanısıra, yeni maddelerin ve tekniklerin de gelişmesiyle dişlerin düzeltilmesi yaygınlaşmaktadır.

Eskiden, yüzün büyümesi ve gelişimi konusu, ortopedistler tarafından ele alınırdı. Ortopedi, vücutta kemikler, eklemler, kaslardan

oluşan hareket sistemindeki bozuklukların, çeşitli yöntemlerle tedavisini konu alan tıp dalıdır. Oysa, son 15 yılda bu konu, ortodontistler tarafından değiştirilmiştir.

Ortodontistler, çenedeki problemleri düzelterek, bazı problemleri olmadan önleyebilir ve diğerlerini de en aza indirebilirler. Bir ortodontist ve çocuk diş hekimi olan J.G. Crawford şöyle demektedir: "20 yıl önce biz, altı ve yedi yaşındaki çocukların, ağız ve dişlerle ilgili problemine bir parça bakar ve yapacak bir şey olmadığını düşünürdük. Daha sonra, çocuk büyüdüğünde, ortodontist, diş teli ile yapabileceğinin en iyisi yapardı."¹

Bugün, "ortopedik büyüme rehberi aletler" kullanılarak, ortodontistler, bir ortopedistin, bir çocuğa doğru ayakkabı giydirerek, ayağının düzgün büyümesini sağladığı gibi, çene büyümesini düzeltebilmektedirler. Ortopedik ayakkabı ile düzgün yürümeye benzer biçimde, ortodontik araçlar ile çene kemığının düzgün büyümesi yönlendirilebilmektedir.

Ortodontinin etkisi sonunda, daha çok çocuk, daha erken yaşlarda diş aleti veya teli takmaktadır. Erken müdahale, bugünün ortodontistlerinin kalite işaretidir. Küçük yaşta kullanılacak bir diş aleti ile çenenin dışa çıkık biçimde büyümesi geriletebilmektedir.

Çocuk diş hekimlerinin, altı ayda bir çocukların diş kontrolünden geçmelerini önermelerinin bir nedeni budur. Mümkün olduğunca erken, alt ve üst çenedeki kapanma kusurları saptanıp, çocuk büyürken iskelet gelişimi yönlendirilmelidir. Ortodontistlere göre, erken yaşta tedavi daha kolay, daha uyum sağlayıcı, etkili olmakta ve daha iyi sonuç alınmaktadır.

Erken müdahale, her zaman, tedavinin ilkökul döneminin ilk yılları

rında tamamlanacağı anlamına gelmez. Tedavi iki bölümde değerlendirilebilir. Birincisi, iskeletteki bozuklukların düzeltilmesi, ikincisi, dişlerdeki bozuklukların düzeltilmesidir. Eğer gerek görülürse, kalıcı dişler tamamlandığında müdahale yapılabilir.

Kötü biçimde ısırış, ilerde sorun olur mu?

Diş hekimleri, çene ve dişlerle ilgili bozukluklardaki dallanmaları giderek daha çok öğreniyorlar. Düzen olmayan ısırış, dişlerin kötü pozisyonu, çeneler arasında zayıf ilişkiler veya kapanmalar gibi çeşitli problemlere neden olabilir. Sağlıksız diş pozisyonu nedeniyle, dişler dışa çıkık olabilir, diş eti hastalıkları oluşabilir, diş kökü ve kanal tedavisi veya dişlerin kron ile kaplanması gerekebilir. Çarpık dişler iyi temizlenmezlerse, dişlerde bozukluklara ve diş eti hastalıklarına neden olabilir. Düzeltilmemiş bozukluklar, diş yüzeyinde, şakak ve alt çene kemiklerinde kusurlara neden olabilir. Alt çenenin iskelete bozuk tutunması, çenelerde çıtırdamaya, şaklamaya, baş ağrılarına, boyun ve yüzde acıya neden olur. Çocuklardaki fırlamış/çıkık biçimindeki dişlerin, çocuklar düştükleri zaman kolayca kırılma riski de vardır.

Diş Telinin Gerekliliğine Karar Vermek

Ana-babalar, bir diş hekimi ve ortodontistin önerisini nasıl değerlendireceklerini ve tarafsız bir yanıt alıp almayacaklarını merak etmektedirler. Ortodontik tedavinin parasal yükü de aileleri düşündürmektedir.

Dr. Crawford'a göre, bu konu, gerçekten, bir çocuğun yaşam standardı ile ilgilidir. Çocuğun gelecekteki diş sağlığını ve görünüşünü

olumlu yönde etkileyebilecektir. Bazı ana-babalar için, estetik neden önemli olmaktadır. Onlar fonksiyonel bir sorun olsun veya olmasın, çocuklarının dişlerinin mükemmel görünmesini isterler. Bazı ana-babalar ise, dişlerle ilgili korkunç bir bozukluk olmadıkça veya fonksiyonel bir problem eklenmedikçe, bu konuyu önemsiz bulurlar. Örneğin bir baba diş teline karşı koymakta ve şöyle demektedir: "Oğlum ağzını açtığı anda, insanlar düşüp bayılmadıkça, diş telinin estetik nedenlerle gerekliliğine inanmıyorum." Ama, estetik neden, çocuk ortodontisi için tek neden değildir. Tedavilerin % 90'ında hem fonksiyonel, hem de estetik neden vardır.

Ana-babalar, kişisel yaklaşımlar ve profesyonel öğütlerle, çocuklarının diş teline gereksinimleri olup olmadığına karar verebilirler.

Bir diş hekimi ve ortodontist, çocuğun problemini ana-babaya açıklayabilecek; tedavi programının ana hatlarını, sürecini, sonucunu ve yaklaşık maliyetini söyleyebilecektir. Etkili tedavi yöntemine karar veremediğinde, ana-babalar için diş sağlığı ve görünüş, cüzdanlarından ağır basmaktadır. 14 yaşındaki bir kız çocuğunun annesi şöyle diyor: "Kızımız, çenesindeki bozukluğun düzelmesi için diş teli taktı. Başlangıçta paramızı önemsiz bir şeye harcıyoruz diye kaygılandık. Ama, karar verdikten sonra önemli ve gerekli olduğunu hep birlikte gördük. Çenesindeki şaklama ve acı geçti. Onun hayatında önemli bir başlangıç yaptığımıza inanıyoruz!"

Derleyen Gülay DOKUZOGUZ

1- L. Yarrow. Parents, Nov/1990, s.247

Etkili tedavi yöntemine karar veremediğinde, ana-babalar için diş sağlığı ve görünüş, cüzdanlarından ağır basmaktadır.

Ortodontik tedavilerin % 90'unda hem fonksiyonel, hem de estetik neden vardır.

Sözsüz Anlatım

Rebecca Shahmoon SHANOK

Kimi bakışlar kolay okunur. Kimi zaman da incinmeyi önlemek için sözle açıklanmaları gerekir.

Çocukluğumda, kardeşim ve ben başkalarının yanında yaramazlık yaptığımızda annem öyle bir bakardı ki donup kalırdık. Pek sık tepki vermezdi. Ama verdiği zaman da “Ya durun ya da fena olacak” demek istediğini hemen anlardık.

Sanırım davranışlarımıza kızdığı zaman çevre koşulları nedeni ile sakın kalıyordu. Ancak Ülkemizde çok rastlanan o al basmış yanaklarıyla, mimikleri bize çok şey anlatırdı. Sonradan çocuklar ve ana-babalarla çalışmalarım sırasında, mimik ve jestlerle belirlenen anlatımların, ne denli güçlü olduğunu sık sık gördüm. Çocuk psikiyatristi ve “The Essential Partnership” (Penguin) adlı kitabın yazarı olan Dr.Stanley I.Greenspan, çocuk psikiyatrisi dalıyla ilgili çalışanlar için kaleme aldığı bu kitapta şöyle diyor:

“Birinci yaşın ortalarında başlayan sözsüz anlatım, yaşam boyu sürer. Bu anlatım biçimi belki de düşünebildiğimizden çok daha önemlidir. Tehlikeli görünen biri ‘Bakın benden hiçbir zarar gelmez’ dese, onun sözlerinden çok görüntüsüne inanmak eğilimindeyizdir.”

O halde ana-babalar ve çocukların birbirlerinden aldıkları ve birbirlerine gönderdikleri sözel olmayan mesajlar konusunda daha dikkatli davranmaları yerinde olur. Örneğin çocuğunuza, “Öyle baktığın zaman bana sinirleniyormuşsun gibi geliyor. Sinirleniyor musun?” diyebilirsiniz. Veya “Kendimi çok huzurlu hissediyorum. Halimden de öyle mi anlaşılıyor?” diye sorabilirsiniz. Bu gibi konuşmalar çocuğun dikkatini çeker ve kısa da olsa konu üzerinde bir görüşme başlatabilir. Böylece zamanla çocuğunuzun hem kendi hem de başkalarının davranışlarına karşı bilinçli ve sezgili bir yetişkin olarak büyümesine yardımcı olabilirsiniz.

Sessiz Duyurular: Böylesi bir konuşma zemini hazırlamakla aile bireylerinin, birbirlerine zaten sessizce göndermek-

te oldukları sinyallerden daha çok haberli olmaları da sağlanabilir. Bu sinyaller, sevinç, gurur, tedirginlik ya da öfke gibi çeşitli duyguların yüzeye çıkış noktalarıdır. Ancak, davranışla yapılan duyurular, gönderen kadar alanın duygularından da etkilenir. Birçok anlaşmazlık ya da yanlış anlaşılma, alıcının, gelen sinyali kendi bakış açısına göre yorumlamasından kaynaklanır.

Yanlış Yorum: Bu konudaki bilgileri, yirmi yıl kadar önce henüz yeni psikiyatrist olmuşken, genç ve aktif bir hastamdan öğrenmiştim. Genelde hayli konuşkan olan bu çocuk, benimle olduğunda sessizliğe bürünüyordu. Bir süre sonra bana, kendisine öfke duyduğumdan emin olduğunu söyleyebildi. Böyle hissetmesine neyin sebep olduğunu merak ettim. Kaşlarımı işaret etti. O zaman olayı birden kavradım. Düşünceli olduğumda ya da dikkatimi yoğunlaştırdığımda kaşlarımı çatıyordum. O ise bunu öfkelenme olarak algılıyordu.

Konuların aile bireyleri arasında tartışılması, her bireye sessiz sinyalleri inceleme ve anlatma fırsatı verir. Bir seferinde çocuklarıma şöyle bir açıklama yapmıştım, “Acelem olduğunda belki yüzümde size kızmışım gibi bir ifade oluyor, oysa ilgisi yok. Ama işim acele ise söze ayıracak zamanım olmuyor. Bu nedenle canınızın sıkılmasını anlıyorum.”

Çok zaman sözel olmayan mesajların farkına varmayız. Ancak çocuk ve ana-baba arasında bazı önemli sinyaller özellikle plânlanıp geliştirilebilir. Yalnızken ya da grup içinde çocuğa uzaktan bir göz kırpma, bir gülümseme ya da başka bir hareket pek çok duyguyu dile getirebilir. Bu yoldan dostluğunuzu, onu onayladığınızı duyurabilir, gurur ya da sevginizi anlatabilirsiniz. İletilen güven, çocuğunuzu olduğu kadar sizi de mutlu edecektir.

ÇEVİREN:

Sos.Hiz.Uzm. Elkin BESİN

Araştırma Eğitiminin Ödevlere Etkisi

Yard.Doç. Dr. Ali TEMEL

Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Öğretim Üyesi

Türk Millî Eğitim Temel Kanunu'nda, Türk milletinin bütün fertlerinin hür ve bilimsel düşünce gücüne sahip, yapıcı, yaratıcı kişiler olarak yetiştirilmesi öngörülmektedir. Ama, ülkemizde, araştırmacı bireyler yetiştirilememektedir.

GİRİŞ

Araştırmanın, birey ve toplum yaşamındaki önemi, Anayasa, Kalkınma Planları, Hükümet Programları ve bilimsel toplantılarda dile getirilmektedir. Türk Milli Eğitim Temel Kanunu'nda da, Türk milletinin bütün fertlerinin hür ve bilimsel düşünme gücüne sahip, yapıcı, yaratıcı kişiler olarak yetiştirilmesi öngörülmektedir. Bunlara rağmen, ülkemizde, araştırmacı bireyler yetiştirilememektedir.

Yüksek öğretim kuruluşlarından, öğrencilerin hür ve bilimsel düşünme gücüne sahip olarak yetiştirilmesi istenmektedir (YÖK, 1981). Orta öğretimde ise, ödevlerle öğrencilerin araştırma ve gözlem yapmaları, düşünme ve problem çözme güçlerini geliştirmeleri, araştırma istek ve becerilerini kazanmaları amaçlanmaktadır. (MEB, 1989a). Araştırmanın planlanması, konuyla ilgili kaynakların saptanması, verilerin toplanması ve kullanılması, ödevlerle öğrencilere kazandırılacak çok önemli davranışlardır. Araştırma ödevleri verilmesi, yukarıdaki davranışların pekiştirilmesi yanında, öğrencilerde, daha orta eğitim sırasında bilimsel tutumun pekişmesini de sağlayabilir.

Kuşkusuz, bilimsel tutum ve davranışlara, öncelikle ödev veren öğretmenlerin sahip olmaları gerekir. Ancak o zaman öğrenciler araştırmacı, yapıcı, yaratıcı, üretici olarak yetiştirilebilir. Bu da, öğretmenlerin "araştırma eğitimi" almasıyla mümkündür. Araştırma eğitiminin gerektirdiği bilgi, beceri ve tutumlar iki grupta toplanabilir (Karasar, 1984). Bu bilgiler şunlardır:

1- Teknik Yeterlilikler:

- * Yapılmış araştırmalardan yararlanabilmek,
- * Küçük çaplı araştırmalar yapabilmek,
- * Geniş çaplı araştırmalar yapabilmektir.

Bilimsel tutum ve davranışlara, öncelikle ödev veren öğretmenlerin sahip olmaları gerekir.

Araştırma eğitimi, arama, bulma, uygulama, kısaca öğrenme yükümlülüğünün öğrenciye ait olduğu, bireysel çalışma alışkanlığının kazandırılmasını sağlayan bir yöntemle gerçekleştirilir.

2- Bilimsel Tutum ve Davranışlar:

- * Açık fikirli olmak, karşı görüşlerde mantık aramak,
- * Kuşkucu ve eleştirici olmak,
- * Düşünce ve gözlemlerde bağımsız kalabilmek,
- * Kanıt yetersizse karar vermekten sakınmak,
- * Sabırlı ve özenli olmak,
- * Olaylar arasında bağıntılar kurabilmek,
- * Yanılabileceğini düşünerek, yargılarında olasılığa yer vermektir.

Bunlar bağımsız, araştırmacı, yaratıcı, yapıcı, uyumlu, çağcıl insanın nitelikleridir. Araştırma eğitimi, arama, bulma, uygulama, kısaca öğrenme yükümlülüğünün öğrenciye ait olduğu, bireysel çalışma alışkanlığının kazandırılmasını sağlayan bir yöntemle gerçekleştirilebilir (Karasar, 1984). Bu yolla, öğrenme öğrenilebilir. Bu nedenle öğretmenler; "İşitirsem unutturum, görürsem hatırlarım, yaparsam anlarım" şeklindeki Çin atasözünden hareketle; "Bulan, Yapan, Çözen" değil; "Bulduran, Yaptıran, Çözdüren" olmalıdır.

İlk ve Orta öğretimde araştırma ödevleri verilmektedir. Ancak, ödev konusu sınırlandırılmadığı, kaynaklar gösterilmediği, kaynakların nerelerde bulunabileceği ve nasıl yararlanılacağı bilinemediği, daha da önemlisi ödev hazırlama tekniği verilmediği için, öğrenciler "yapmış olmak" için ödev hazırlamaktadırlar. Bunun sonucu, yüksek öğretimi bitirenlerin de, yeterli düzeyde araştırma bilgisi, becerisi ve tutumunu kazanamadıkları gözlenmektedir. Bütün bunlar, "araştırmacı bireyler yetiştirme" amacının gerçekleştirilemediğini göstermektedir. Oysa, öğretmen yetiştiren kuruluşlar bakımından, araştırma eğitimi oldukça önemlidir:

..."Ödev" yaptırmakta esas amaç; her hangi bir konuda, öğrencinin bilgisinin derinleşmesini değil, araştırma tekniklerini kullanabilmesini sağlamak ve bu suretle hangi konuyu, hangi yöntemlerle, nerelerde araştırabileceğini ve değerlendirebileceğini öğretmektir. Onun, düşünebilen, soru sorabilen ve araştırabilen bir kişi olarak yetişmesine yardımcı olmaktır (MEB, 1989 b).

Bu nedenlerle, öğretmenlerin hizmet öncesinde "araştırma eğitimi" almaları bir zorunluluk olarak görülmektedir. Nitekim, eğitim yüksekokulları ile eğitim fakültelerinin bazı bölüm ve programlarında, araştırma eğitiminin içeriğini oluşturan Araştırma Yöntemleri, İstatistik ve ölçme dersleri yer almaktadır. Bu derslerin kuramsal ve uygulamalı olarak verilmesi gerekmektedir. Hiç değilse, bu dersleri alan öğrenci, "küçük çaplı bir araştırma" yapabilmelidir. Bunun için bitirme ödevleri ya da bazı derslerde araştırma ödevleri (tezleri) yaptırılmaktadır. Ancak, bunların önemli bir kısmının bilimsel araştırma tekniklerine uygun hazırlandığını kabul etmek güçtür (Battal, 1990).

YÖNTEM

Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Beden Eğitimi ve Spor Bölümünde 3 yıldır okutulan "Araştırma Yöntem ve Teknikleri" dersinin uygulamalı kısmında, öğrencilere, araştırma ödevi yaptırılmaktadır. Bu araştırmada, Beden Eğitimi ve Spor Bölümü'nden 54 öğrencinin 1989-90; 1990-91; 1991-92 Güz yarıyıllarında hazırladıkları araştırma ödevlerinde;

- a) Bilimsel araştırmaların çatısını oluşturan temel bölüm ve alt bölümlere ne oranda yer verdikleri,

**Öğretmenler;
'Bulan,
Yapan,
Çözen"
değil,"
'Bulduran,
Yaptıran,
Çözdüren"
olmalıdır..**

b) Yazım kurallarına ne oranda uydukları, saptanmıştır. Bulguların daha kolay yorumlanabilmesi için çizelgelerde yalnız yüzdeler verilmiştir.

BULGULAR VE YORUMLAR

Bilimsel araştırmaların çatısını oluşturan temel bölüm ve alt bölümlere ne oranda yer verildiği Çizelge I'de yer almaktadır.

ÇİZELGE: I				
TEMEL BÖLÜM VE ALT BÖLÜMLERE İLİŞKİN BULGULAR				
BÖLÜM VE ALT BÖLÜMLER	İYİ %	ORTA %	ZAYIF %	YOK %
1. GİRİŞ				
- Problem	24	44	32	-
- Amaç	30	44	26	-
- Önem	17	19	9	55
- Varsayımlar	22	37	13	28
- Sınırlılıklar	22	41	19	18
- Tanımlar ve Kısıtlamalar	28	24	-	48
- İlgili Araştırma ve Yayınlar	-	-	-	100
2. YÖNTEM				
- Model	22	33	-	45
- Evren ve örnekleme	26	31	11	32
- Veri Top. Kul. Araç.	19	39	13	29
- Verilerin Analizi	15	22	17	46
- Süre ve Olanaklar	28	-	-	72
3. BULGULAR VE YORUMLAR	22	43	35	-
4. SONUÇ VE ÖNERİLER	19	43	35	3
5. EKLER	15	-	3	82
6. KAYNAKÇA	28	28	44	-

Çizelge I'de görüldüğü gibi, Araştırma "problem" i ile "amaçlar" bütün ödevlerde belirlenmiştir. Araştırmanın "önemi" ile "tanım ve kısaltmalar" a ise aşağı yukarı ödevlerin yarısında yer verilmemiştir. Konu ile ilgili "araştırma ve yayınlar" kısmı hiç bir ödevde yer almamaktadır. "Model" ve "Verilerin Analizi" ödevlerin yarıya yakınında yer almazken, büyük çoğunluğunda "Süre ve Olanaklar" belirtilmemiş; "Ekler" e yer verilmemiştir.

Bunların dışındaki temel ve alt bölümlere değişik derecelerde yer verilmesi, ödev niteliğindeki araştırmalar için yeterli görülebilir.

Araştırma ödevlerinde, şekil olarak, yazım kurallarına ne oranda uyulduğuna ilişkin veriler Çizelge II'de yer almaktadır.

Bilimsel Araştırma Yöntemleri dersinin ve bu derste hazırlanan ödevlerin, bilimsel tutum ve davranışlar kazanabilme açısından önemli ölçüde yararlı olduğunu göstermektedir.

Öğrenciler, değişik eğitim basamaklarına 'küçük çaplı araştırmalar'ın nasıl yapılacağı konusunda eğitilmelidir. Yapıcı, yaratıcı, üretici nesiller ancak bu yolla yetiştirilebilir.

ÇİZELGE: II YAZIM KURALLARINA İLİŞKİN VERİLER

DEĞERLENDİRİLEN KISIMLAR	İYİ %	ORTA %	ZAYIF %	YOK %
1. Başlık sayfası	30	30	33	7
2. Önsöz	15	13	-	72
3. İçindekiler	50	30	7	13
4. Bölüm ve alt bölüm başlık.	33	39	28	-
5. Bölüm ve alt bölümlerin numara.	31	43	26	-
6. Alıntılar (Doğ. Dolaylı)	30	30	40	-
7. Dipnot ve Bib. Bağlaçları	24	33	43	-
8. Kenar başlıkları	48	31	21	-
9. Satır aralıkları	63	30	7	-
10. Sayfa numaraları	46	-	-	54
11. Çizelge ve tablolar	19	9	-	72
12. Şekiller	7	3	-	90

Çizelge II'de görüldüğü gibi, ödevlerin büyük bir kısmında "Önsöz", "Çizelge ve Tablolar" ile "Şekiller"e yer verilmemiştir; yarıdan fazlasında ise, sayfalar numaralandırılmamıştır. Bunların dışındaki yazım kurallarına, değişik derecelerde de olsa, uyulduğu görülmektedir.

Bu bulgular, öğrencilerin araştırma ödevlerini raporlaştırırken, yazım kurallarının büyük çoğunluğuna uyduklarını göstermektedir.

SONUÇ

Bulgular, Bilimsel Araştırma Yöntemleri dersi ve bu derste hazırlanan ödevlerin, bağımsız araştırmalar yapabilme, bilimsel tutum ve davranışlar kazanabilme açılarından önemli ölçüde yararlı olduğunu göstermektedir. Araştırma bilgisi ve becerisi kazanılmadan hazırlanan ödevlerle, bitirme tezlerinden beklenen yarar sağlanamayabilir.

ÖNERİLER

✓ Öğretmen yetiştiren kuruluşların, bütün programlarında "Araştırma Eğitimi"ne yön verilmeli ve bu programlarda, öğrencilere, bitirme ödevi hazırlatılmalıdır.

✓ Liselerde, 1991-92 eğitim yılından itibaren uygulanmaya başlayan programda, seçmeli dersler listesinde yer alan Araştırma Yöntemleri dersi açılmalı, bu ders, araştırma eğitimi almış öğretmenlerce verilmelidir.

✓ Öğrenciler, değişik eğitim basamaklarında, "küçük çaplı araştırmalar"ın nasıl yapılacağı konusunda eğitilmelidir. Yapıcı, yaratıcı, üretici nesiller ancak bu yolla yetiştirilebilir.

- KAYNAKÇA**
- Battal, N. 1990. "Bitirme Çalışmalarının Öğrencilerin Bilimsel Araştırma Yapma Alışkanlığı Kazanma Davranışlarına Etkisi" Uludağ Üni. Eğitim Fak. Dergisi, Cilt: V, Sayı:2
 - Karasar, N.1984. Bilimsel Araştırma Yöntemi Hacettepe Taş Kitapçılık.
 - MEB.1989a. "Ortaokul ve Ortaöğretim Kurumlarındaki Öğrencilerin Ders Dışı Eğitim ve Öğretim Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik". Resmi Gazete, S:20336
 - 1989b. "Ders Dışı Eğitim ve Öğretim Faaliyetleri". Tebliğler Dergisi, (Genelge No:1989/1 Sayı:2300
 - YÖK.1981 2547 sayılı Kanun. Resmi Gazete, 6. Kasım 1981.

Üniversite Gençlerinin Kendini Kabul Düzeyine Ana-Baba Tutumlarının Etkisi

Sibel GÜNEYSU

Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.1986

A.GİRİŞ

Günümüzde artık bağımsız davranabilen, yaratıcı, kendine güvenen, araştırmacı ve atılgan, sosyal yönden uyumlu, kaygı yaratıcı durumları denetleyebilen kişilere ihtiyaç olduğu ve ancak bu kişilerin oluşturduğu sağlıklı bir toplumun, çağdaş uygarlık düzeyine ulaşabileceği, herkes tarafından kabul edilen bir gerçektir.

Araştırmalar göstermektedir ki, bu kişilik özelliklerinin gelişmesinde kendini kabul (self-acceptance) önemli bir ölçüttür. Ancak kendi ihtiyaç ve çabalarını, kendi olanak ve yetenekleri oranında kabullenebilen kişiler, bu özelliklere sahip olabilmektedirler.

Yine araştırmalarla saptanmıştır ki, benliğine saygısı az olan kişiler oldukça pasif ve çekingen, kendisiyle fazla ilgili, kaygılarını yenmede başarısız, kolayca bunalıma düşebilen, uyumsuz kişilerdir. Bu kişiler, çoğunlukla çocuklarını reddeden, onlara soğuk ve sevgiden uzak davranan, aşırı beklentileri olan ya da tersine aşırı müsamahakâr olan ve genellikle çocuk yetiştirme yöntemleri tutarsız olan ana-babaların yetiştirdiği kişilerdir. Çocuklarını kabul eden, seven ve onlara karşı daha demokratik davranan ana-babaların çocukları ise bağımsız, kendine güvenen, çevresi ile uyumlu ve benliğine saygısı yüksek kişiler olarak yetişmektedirler. Tüm bu özellikler, kendini kabullenen bir kişinin özellikleri arasında sayılabilir.

Benlik kavramı ve kendini kabul, belirli bir gelişim süreci içinde oluşur ve bu süreçte ailenin etkisi büyüktür.

Bir çok kişilik kuramcısı, bireyin kendi kişiliğine ya da özüne karşı geliştirdiği tutumların, "önemli olan diğer kişilerden" (significant others)- ana-babalar, öğretmenler, arkadaşlar vb- etkilenecek kazanıldığını iddia etmektedirler. Kişi, kendisini, bu önemli diğer kişilerin tanımladığı ve değerlendirdiği gibi tanımlayıp, değerlendirecektir.

Benlik kavramı ve kendini kabul, belirli bir gelişim süreci içinde oluşur ve bu süreçte ailenin etkisi büyüktür.

Çocuğun çevresindeki "En önemli kişiler" ana-babadır.

Kendini kabulü, danışma psikolojisinin önemli kavramlarından biri haline getiren Rogers'a göre, kişinin psikolojik gelişimi, çevresel etkenlerle, özellikle ana-baba tutumu ile yakından ilgilidir. Rogers, özellikle hayatın ilk yıllarında, iki ihtiyaca özel bir önem vermiştir. Bunlar; "olumlu saygı" ve "benlik saygısı" ihtiyaçlarıdır. Bu ihtiyaçların her ikisi de bebeklikte öğrenilir. Be-beğin sevgiye ihtiyacı vardır. Bu ihtiyacın ilk doyum kaynağı ise bebeğin yakın çevresi, özellikle annesidir. Bebek, ancak anneyi hoşnut eden biçimde davrandığı zaman sevilir. Anneyi hoşnut etmeyen herhangi bir davranışı, memnuniyetsizlik ve sevgi gös-terisinin esirgenmesi şeklinde karşılık görür. Artık çocuk, organizmanın ihtiyaçlarını doyumlamak ve geliştirmek için değil, annesini hoşnut etmek için çalışır. Zamanla kendisini, annesinin gördüğü biçimde görmeye, organizma için fizyolojik olarak doyum sağlayıcı olmasalar da anneyi hoşnut eden davranışları, olumlu davranışlar olarak değerlendirmeye başlar. Artık davranışları doğal ihtiyaçları tarafından değil, benliğin özümlemiş olduğu değer yargıları tarafından belirlenir.

Eğer çocuk olduğu gibi kabul edilir, davranışları diğer yetişkinleri hoşnut etmekten çok organizmanın gelişimini sağlama-sı açısından değerlendirilirse (değer için herhangi bir şart konmazsa), organizmanın fizyolojik ihtiyaçları ile çevre beklentileri, ahenkli bir birlik teşkil eder ve kendini gerçekleştirme için uygun ortam yaratılmış olur.

Genel bir kural olarak, önemli kişinin, çocuğun kendisini zayıf, yetersiz, kapasitesiz, değersiz, istenmeyen, sevilmeyen bir kişi olarak hissetmesini sağlayacak herhangi bir hareketinin, benliği zedeleyeceği söylenebilir.

Ana-babalar, çocuklarına saygı duymalı ve güvenmelidirler ki, çocukların kendilerine saygıları ve güvenleri gelişsin.

Ana-babaların bu konudaki önemine açıklık getiren Coopersmith, kişinin kendini değerli bulmasına ve öz-saygısının artmasına yol açacak üç durum belirtmiştir. Bunlardan birincisi; çocuğun ailesi tarafından sevildiğini ve ilgilenildiğini ve onu değerli biri olarak gördüklerini hissettiği "ana-babanın sıcaklığı" durumudur. İkincisi ise; çocuğun görüşlerine saygı duyulan ve çocuğun aile içinde bazı haklara sahip ve demokratik pozisyonda olduğu, "saygıya dayanan eğitim"dir. Üçüncü durum ise; "açıkça tanımlanmış sınırlamalar"dır. Burada söz konusu olan, çocuğun ailesinin ondan başarı için yüksek beklentileri ve istekleri de olsa, ailesinin, önce onu düşündüklerini bilmesidir. Bu üç durum bir araya gelerek, genellikle olumlu saygı ve sevginin olduğu bir aile tutumunu ortaya çıkartmaktadır. Sonuç olarak denilebilir ki ailenin duygusal havası, ekonomik ve sosyal faktörlerden daha önemlidir.

En kritik faktör, ailenin çocuk hakkındaki görüşlerini, çocuğun nasıl algıladığıdır. Eğer ana-babalar, çocuklarına olumlu öz-saygıyı kazandıracak bir ev çevresi sağlamak istiyorlarsa, çocuklarına karşı sergiledikleri tutumlara önem vermeli ve bu tutumların, çocukları tarafından nasıl algılandığı konusunda hassasiyetle durmalıdırlar.

**Ana-babalar,
çocuklarına
saygı
duymalı ve
güvenmeli-
dirler ki,
çocukların
kendilerine
saygıları ve
güvenleri
gelişsin.**

B. ARAŞTIRMANIN AMACI

Kendisi ile barışık, çevresi ile uyumlu kişilerin girişken, daha başarılı ve içinde buldukları topluma daha yararlı kişiler oldukları, günümüzde araştırmalarla saptanmış bir gerçektir. Gelişmekte olan ülkemizde bugün, gençlere ve dolayısıyla onları sorunsuz ve üretken bir kuşak olarak yetiştirmeleri gereken ana-babalara ve eğitimcilere büyük görevler düşmektedir.

Bu nedenle, bu araştırmada, gençlerin kendilerini kabul düzeyleri ve ana-babalarının onlara karşı tutumları saptanmaya ve gençlerin kendilerini kabul düzeylerine ana-baba tutumlarının etkisi ortaya konulmaya çalışılmaktadır.

Aynı zamanda, bu çalışmada, gençlerin kendini kabul düzeylerine, ana-baba tutumlarının etkisinin;

o Gençlerin cinsiyetlerine, o Gençlerin yaşlarına, o Ailedeki çocuk sayısına, o Gençlerin kardeşleri arasındaki sırasına, o Ailenin geniş ya da çekirdek aile olmasına, o Anne-babanın öğrenim düzeylerine, o Ailenin gelir düzeyine, o İçinde yetiştiği çevreye göre farklılık yaratıp yaratmadığı sorularına da cevap aranmaktadır.

C. ARAŞTIRMA ÖRNEKLEMİ VE YÖNTEMİ

Hacettepe Üniversitesi Merkez Kampüsünde'ki fakülte ve yüksek okulların birinci sınıfına devam eden 772 kız ve erkek öğrenci üzerinde yürütülen bu araştırmada, çeşitli değişkenlere göre gençlerin kendini kabul düzeyindeki farklılıklar incelenmeye ve yine bu değişkenlerle birlikte, ana-baba tutumlarının gençlerin kendini- kabul düzeyine etkisi araştırılmaya çalışılmıştır.

Araştırmada araç olarak, Kılıçcı'nın geliştirdiği "Kendini Kabul Envanteri" ve aile ile genç hakkındaki genel bilgileri kapsayan bir "Kişisel Bilgi Formu" kullanılmıştır.

Kendilerini Kabul Envanteri, 10 ölçüt üzerine geliştirilmiş ve bu ölçütler içinde yer alan 126 kritik davranıştan oluşmuştur.

Ana-baba Tutumunun Envanteri, demokratik, otoriter ve ilgisiz olmak üzere, üç ayrı ana-baba tutumunu ortaya çıkartmak üzere hazırlanmış 120 ifadeden oluşmaktadır.

Kişisel Bilgi Formu, araştırmaya katılan kişinin kendisi ve ailesi ile ilgili 14 sorudan oluşmaktadır.

Üniversite gençlerinin kendini kabul düzeylerindeki farklılıklar ve yine bu faktörlerle birlikte ana - baba tutumlarına göre, kendini kabul düzeylerindeki farklılıklar, khi-kare(X^2) testi ile analiz edilmiştir.

D. BULGULAR

Araştırmanın bulgularına göre:

✓ Anne tutumunun hem kızların hem de erkeklerin KKD (kendini kabul düzeyi)'ni aynı şekilde etkilediği, annenin demokratik olma eğilimi arttıkça gençlerin KKD'nin yükseldiği, azaldıkça da KKD'nin düştüğü saptanmıştır.

Ana ve babaların öğrenim düzeyleri arttıkça, çocuklarına karşı tutumlarında demokratik olma eğiliminin arttığı ve gençlerin kendini kabul düzeylerinin yükseldiği görülmektedir.

✓ Babaların kızlarına karşı tutumunun da kızların KKD'ni aynı şekilde etkilediği, fakat babaların erkek çocuklarına karşı kontrollerinin arttığı ve erkeklerde KKD nin daha düşük olduğu gözle çarpmakta-dır.

✓ Ailede çocuk sayısı çoğaldıkça, hem anne hem de baba tutumlarının, demokratik olmaktan uzaklaştığı ve gençlerin KKD nin düştüğü görülmektedir.

✓ Anne ve babaların, ailenin ilk ve son çocuklarına karşı tutumları, daha demokratiktir. Ortanca çocuk olan gençlerde ise ana-baba tutumunda kontrol artmakta ve gencin KKD düşmektedir.

✓ Çekirdek ailede yetişen gençlerin KKD, geniş ailede yetişen gençlerin KKD sinde ana-baba tutumunun etkisi olmadığı görülmektedir.

Diğer öğrenim gruplarına bakıldığında, hem anne hem de babaların öğrenim düzeyleri arttıkça, çocuklarına karşı tutumlarında demokratik olma eğiliminin arttığı ve gençlerin KKD nin yükseldiği görülmektedir.

Küçük yerleşim yerlerinden büyük merkezlere doğru gidildiğinde, ana-baba tutumlarının daha özerkleştiği ve KKD nin yükseldiği görülmektedir.

E . SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmada elde edilen bulgulara göre, ana-baba tutumlarının çocukların kişilik gelişimlerini büyük ölçüde etkilediği ve bu etkinin gençlik yıllarında da devam ettiği görülmektedir.

Bu durumda çocuklarını, bağımsız davranabilen, yaratıcı, kendine güvenen, araştırmacı ve atılgan, sosyal yönden uyumlu, kaygı yaratıcı durumları denetleyebilen gençler olarak yetiştirmek isteyen ana-babalara, çocukları ile ilişkilerinde büyük görevler düşmektedir.

Araştırma bulguları göstermektedir ki, bu özelliklere sahip olan gençler, ancak çocuklarını kabul eden, seven ve onlara karşı daha demokratik davranan ana-babaların olduğu ailelerde yetişebilir.

Ana-babalara, çocuklarıyla olan ilişkilerinde bu noktalara dikkat etmeleri önerilmelidir.

Ana-babaların bu konudaki eğitimlerini, basın, radyo ve televizyon gibi kitle iletişim araçları aracılığı ile çocuk gelişimi ve eğitimi uzmanları, psikologlar ve pedagoglar üstlenebilir.

Ayrıca, ana-babaların çocuk yetiştirmedeki yükünü azaltmak üzere, devlet tarafından, çocukların ve gençlerin boş vakitlerini yararlı bir şekilde geçirebilecekleri faaliyet alanları kurulabilir. Bu tip organizasyonları planlayan ve kusursuz bir şekilde işletilmesi sorumluluğunu taşıyan Gençlik Teşkilatları kurulmalıdır. Bu konuda Sağlık Sosyal Yardım Bakanlığı ve Milli Eğitim Bakanlığı'nun işbirliği yapmaları gerekmektedir. Bu yollarla gençler daha yakından tanınıp, sorunları daha somut bir şekilde ortaya çıkacağından, alınacak önlemler de daha çabuk ve kolay olacaktır.

Aynı zamanda, psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri yaygınlaştırılmalı, tüm ülke çapında ailelere, çocuklara ve gençlere ruh sağlığı yerinde, kendine güvenen kendine saygılı, düşmanlık duygularından uzak bireyler olabilmeleri için hizmet götürülmelidir. Bu hizmet, eğitim kurumlarında rehberlik birimleri kurularak sağlanabilir. Çocukları ve gençleri eğiten öğretmenler, hizmet içi eğitim programlarıyla bu konularda, oldukça detaylı bir biçimde aydınlatılmalıdır.

**Bağımsız
davranabilen,
yaratıcı,
kendine
güvenen,
araştırmacı ve
atılgan,
sosyal
yönden
uyumlu
gençler,
ancak
çocuklarını
seven ve
onlara karşı
demokratik
biçimde
davranan
ana-babalar
tarafından
yetiştirile-
bilir.**

YAYINLAR

Herkes için PSİKİYATRİ VE PSİKOANALİZ REHBERİ

Dr. Eric BERNE
Çev: Dr. Emre KAPKIN

Bir psikiyatrist duygusal sorunlar, bozuk kişisel ilişkiler, öz-yıkımcı davranış ve ağır olgularda-anormal duygular, inançlar ve duyular nedeniyle acı çeken insanlara yardım etmede, yol göstermede ve onları sağaltmada uzmanlaşmış bir hekimdir. İncelediği konu, insanların dürtüleri olup, sorduğu soru şudur: "Bu birey, neden bu biçimde hissetme, düşünme ya da davranma gereğini duyuyor?" Bedenin işleyişli duyguları etkilediği ve duygular kendilerini beden aracılığı ile ifade ettiği için psikiyatrist, diğer doktorlar gibi, anatomi ve fizyoloji üzerine sağlam bir bilgiden yola çıkmalı, midenin, kan damarlarının, salgı bezlerinin ve beyin neye benzediğini ve nasıl çalıştığını bilmelidir. Ayrıca alkol gibi belirli kimyasal maddelerin aklı; ve aklın da bedenin kimyasal maddelerini, özellikle cinsel salgı bezlerinde, böbrek üstü bezlerinde, tiroid bezinde ve hipofiz bezinde üretilen kimya-

sal maddeleri nasıl etkilediğini de bilmek zorundadır.

Dr. Eric BERNE, akıcı biçimi ve karmaşık konuları basite indirgemedeki ustalığıyla, psikanaliz ve psikiyatri konusunda akla gelebilecek pek çok soruya yanıt getiriyor.

Bu kitap, yalnızca insanın ruhsal yapısının işleyiş ve bu işleyişteki bozuklukları merak eden meslekten olmayan okuyucular kadar, tıp mesleğinden olanlara, hatta psikiyatri ve psikolojik öğrencilerine de yararlı olabilir.

YAPRAK YAYINLARI,
İstanbul, 1988

KADIN PSİKOLOJİSİ

Karen HORNEY
Çev: Selçuk BUDAK

İnsanlar gibi, kültürel ve bilimsel kuramların da kendilerine özgü ritimleri vardır. Bu kuramların evrim süreçleri ve değişen ilgi alanları, bunlara katkıda bulunan insanların ürettiği değerlerde dışa yansır. Benzer bir biçimde, psikanalitik hareket içinde de insan davranışlarını açıklamaya yönelik değişik görüşler ortaya atılmıştır.

Freud, ondokuzuncu yüzyılın eseridir. Erkek bir

deha olarak Freud, ondokuzuncu yüzyıl biliminin yöntem bilimleri ve temel ilkeleri tarafından desteklenen, anatomik değişmezlik kuralı üzerine kurulu, erkeklere uyarlanmış bir psikolojik geliştirildi.

Dr. Karen HORNEY, bir anne ve iş kadını olarak, kadın psikolojisine yönelik giderek artan ilgisi ile kendini psikanalize adanmışcasına araştırma ve klinik gözlemlere girişmiştir. Horney'in çalışmaları, psikanalizin ilerlemesine ve bireyler arası ilişkilerin incelenmesine gerçek bir katkı olarak değerlendirilir.

Bu kitap, Horney'in, Freud'un klasik kadın psikolojisine yönelik eleştirel yaklaşımlarını içeren denemelerden oluşmaktadır.

ÖTEKİ YAYINCILIK,
Ankara, 1991

YÜKSEK BİLİNÇ KILAVUZU

Düşük Bilinç
Merkezlerinden
ve

Bağımlılıklardan
Kurtulup Özgür ve
Mutlu Olabilirsiniz.

Ken KEYES Jr.
Çev: Birol ÇETİNKAYA

"Sık sık şöyle şeyler düşünürüz, "Okula geri dönüp, yeni şeyler öğrenebilsem-belki master yapсам -mutlu olurum". Fakat master ya da doktora insanları diğerlerinden daha mı mutlular acaba? Yeni şeyler öğrenmek güzel bir şey, ancak bunun hayatımıza huzur, sevgi ve mutluluk getireceğini ummak yanlış. "Aşık olacağım kişiyi doğru seçersem, mutlu olurum" deriz bazen. Sonra da bağımlılıklarımı-

zın doğru kişi dediği birini aramaya koyuluruz ve bir süre zevkli anlar yaşarız. Fakat sevmeyi bilmediğimizden ilişki yavaş yavaş bozulur. O zaman, doğru kişiyi yine bulamadığımızda karar veririz. Yüksek bilinçte doğru ilerledikçe doğru insan olmanın doğru insanı bulmaktan daha önemli olduğunu anlarız.

... Hayatınızın her buradave-şimdi anından zevk almıyorsanız, sebep, sizi ölü geçmişte ya da hayal edilen gelecekte yaşatan bağımlılıklar (arzular, bağımlılıklar, istekler, beklentiler, duygusal programlamalar, yaşamın size nasıl davranması gerektiğine dair modeller) dir. Bunlar, sizin şimdi-burada olmanızı engeller. Yaşamınızdaki herşey sonsuz şu andır ve bu anın deneyimli kafanızdaki program tarafından yaratılır."

Yukarıda, bazı satırlarını sunduğumuz bu kitap bir kılavuz. İnsanın sürekli mutluluğu ve özgürlüğü bulabilmesinin tek yolunun kendisine, insanlara ve tüm evrene yüksek bilinç düzeyinden bakması olduğu savunuluyor. Yüksek bilinçte nasıl ulaşılabileceği konusunda yollar ve yöntemleri bu kılavuzda bulabilirsiniz.

AKAŞA YAYIN VE
DAĞITIM LTD. ŞTİ.
İstanbul, 1991

ÇAĞDAŞ TÜRKİYE'DE, ÇAĞDAŞ ÇOCUKLAR İÇİN
ÇAĞDAŞ BİR DERGİ VAR

SİZLERE,
HER SAYFASI
4 RENKLİ
PİRİL PİRİL
YEPYENİ BİR
BESYIL
İLKOKUL PROGRAMINA UYGUN BİLGİ, ALIŞTIRMA VE TEST DERGİSİ
DERGİSİ
SUNUYORUZ.

ÜNİTELERLE
BESYIL
İLKOKUL PROGRAMINA UYGUN BİLGİ, ALIŞTIRMA VE TEST DERGİSİ

YA/BA YAYINLARI
YAYIN BASIM EĞİTİM ARAÇ VE GEREÇLERİ AŞ.
ESKİ LONDRA ASFALTI 19 ŞİRİNEVLER/İSTANBUL TEL: 551 52 04-552 04 86